

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра педагогіки та методики технологічної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Савченко Л.О.

«___» _____ 2023 р.

Реєстраційний № _____

«___» _____ 2023 р.

**РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ЗНАТЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО
НАВЧАННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ**

Кваліфікаційна робота студентки
групи ЗТНІм-22
ступінь вищої освіти магістр
спеціальності
014.10 Середня освіта (Трудове
навчання та технології)
Швець Наталі Анатоліївни
Керівник доктор пед. наук, професор
Савченко Л.О.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Швець Наталія Анатоліївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕЙТИНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	8
1.1 Дослідження понять «рейтингова оцінка», «моніторинг», «освітній моніторинг» у психолого-педагогічній літературі.....	8
1.2 Методи та форми управління рейтингом знань здобувачів освіти	16
1.3. Педагогічні умови використання рейтингового оцінювання знань здобувачів освіти, як засобу підвищення якості освіти... ..	26
Висновки до першого розділу.....	33
РОЗДІЛ II ВИКОРИСТАННЯ ДІАГНОСТИЧНИХ МЕТОДИК НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ.....	35
2.1. Вивчення проблеми у шкільній практиці	35
2.2. Методична розробка уроків з теми	43
2.3. Обґрунтованість систематичних досліджень рейтингових оцінок здобувачів освіти.....	57
Висновки до другого розділу	64
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	68
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сьогодні вже неможливо ігнорувати вплив засобів комунікації та новітніх інформаційних технологій, оскільки саме вони є головними, інтенсивними компонентами при формуванні у підростаючого покоління світогляду, смаків, ставлення до подій, які відбуваються в нашій країні й у світі в цілому. Поява нових комп'ютерних програм у галузі освіти порушує чимало педагогічних і психологічних проблем, дослідження яких дозволить зробити більш ефективним навчальний процес відповідно до сучасних вимог. У час бурхливого розвитку техніки, інформаційних технологій незнання викладачами-предметниками існуючих комп'ютерних програм для навчання зі свого предмета негативно впливає на навчальний процес. Майбутні вчителі ще під час навчання мають відчувати потребу у використанні комп'ютера, а значить можна зробити висновок, що програми з розвитку та залучення до аудіовізуальної культури потрібно максимально розвивати та впроваджувати саме у педагогічних університетах. Такий стан справ актуалізує необхідність дослідження й створення технологій, методичних посібників та рекомендацій для викладачів на сучасному етапі розвитку освіти.

Особливе місце в реалізації професійної підготовки посідає відстеження процесу досягнення освітніх цілей, для чого необхідні ресурси сукупного оцінювання результатів навчання, які дають можливість відслідковувати та оцінювати динаміку процесу досягнення цілей. Необхідно запровадити систему накопичувального оцінювання: моніторинг; рейтингове оцінювання; папки. Підсумкове оцінювання дає можливість здобувачам освіти виробити позитивне ставлення до навчання, оскільки вони мають можливість показати, як багато вони знають і вміють, а не демонструвати свої недоліки, що є традиційним.

Велика частка молодих людей отримує освітню систему, яка висуває вимоги, які якісно відрізняються від тих, що склалися в індустріальну епоху, а парадигми навчання дедалі більше виявляють недоліки у своїй

ефективності. Навчальні заклади створюють основу для подальшого самоосвіти та розвитку людини. Тому, формулюючи заходи щодо підвищення якості підготовки, необхідно спочатку вивчити фактори, що впливають на якість підготовки, і на цій основі сформулювати об'єктивні стандарти оцінки ефектів навчання та оцінки ефектів навчання в кінці навчання. Наявність подальших заходів.

Вивчення проблем моніторингу в сучасних дослідженнях: ефективність роботи в початковій школі (Вілмс та ін.), рівень розвитку моніторингу в загальноосвітніх навчальних закладах (А. Вілохін, А. Ісаєва, Г. Сігєєва, В. Кальней, С. Шишов). Дж. Вілмс та ін.); організувати систематичний і безперервний контроль за набутими учнями знаннями, уміннями та навичками (В. Аванесов та ін.); оцінювати навчальні програми (Д. Кембелл та ін.); вибирати рівні групи та класи. Дослідження ефективності експериментальних шкіл та контрольних шкіл (Ч. Тедлі та ін.), управління якістю освіти (М. Поташник), управління якістю освіти на основі нових інформаційних технологій (Д. Матрос, Д. Полев, Н. Мельникова та ін.). Організація удосконалення навчально-виховного процесу (Л. Моїсеєва та ін.) та ін.

З іншого боку, в сучасній українській педагогіці недостатньо сформовані методи визначення стандартів якості шкільної освіти, механізми рейтингування та оцінювання знань учнів та процеси їх використання. Отже, завдання кваліфікаційної магістерської роботи полягає в тому, щоб проаналізувати наукові методи та використання моніторингу та рейтингу для оцінювання знань учнів як засобу дослідження якості шкільної освіти, висвітлити організаційну підготовку та застосування процесу оцінювання знань здобувачів освіти, визначити контрольну функцію, надати здобувачам освіти балове оцінювання знань, забезпечити інформаційну підтримку формування та реалізації.

Мета кваліфікаційної роботи: теоретично продемонструвати та експериментально протестувати використання рейтингової оцінки знань

здобувачів освіти, як засобу підвищення якості знань здобувачів освіти на уроках трудового навчання та технології.

Мета роботи передбачає виконання таких завдань:

1. Проаналізувати психолого-педагогічну та методичну літературу з досліджуваної проблеми.
2. Визначити сутність, компоненти, функції, форми та методи моніторингу, рейтингової оцінки знань учнів підвищення якості знань учнів.
3. Здійснити дослідно-експериментальну перевірку рейтингової оцінки знань учнів підвищення якості знань учнів.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес навчання в сучасних школах.

Предметом є рейтингова оцінка знань здобувачів освіти, підвищення якості навчання здобувачів освіти на уроках трудового навчання та технології.

Гіпотеза кваліфікаційної роботи полягає в припущенні, що в педагогічний процес будуть впроваджені такі педагогічні умови як: формування мотивації до пізнавальної діяльності є одним із факторів, що впливають на ступінь навчально-пізнавальної активності здобувачів освіти; використання нетрадиційних форм контролю знань здобувачів освіти; контроль знань за допомогою сучасних інформаційних технологій.

У кваліфікаційній роботі використані наступні методи:

- *теоретичні методи дослідження*: вивчення і аналіз філософської, психологічної, освітньої та методичної літератури, порівняння, синтез, систематизація, класифікація та узагальнення думок вчених. Суть концепції визначає: «діагностика», «діагностування освіти» і «якість знань», дослідницькі питання, пов'язані з кваліфікацією наукових положень;

- *емпіричні методи дослідження*: спостереження за освітою, бесіда, експериментальна освіта, ефективність умов освіти, якість освіти, аналіз.

Практична значимість даного дослідження полягає в можливості наукового використання результатів дослідження. Дане дослідження може бути використано в практичній роботі сучасних шкільних вчителів.

Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі Криворізького обласного ліцею-інтернату для сільської молоді здобувачів освіти 10-х класів.

Апробацію результатів роботи проведено у процесі педагогічного експерименту, а також у ході оприлюднення теоретичних і практичних висновків та узагальнень під час виступів на таких конференціях:

«Модернізація змісту освіти у підготовці майбутніх професійно-педагогічних фахівців»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Кривий Ріг, Криворізький державний педагогічний університет, 21 квітня 2023 р.); Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (дистанційно) 04 квітня 2023 року.

Структура й обсяг роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕЙТИНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

1.1. Дослідження понять «рейтингова оцінка», «моніторинг», «освітній моніторинг» у психолого-педагогічній літературі.

Оцінка здобувача освіти або рейтинг - це індивідуальний числовий показник інтегрованої оцінки результатів навчання, що формується шляхом підсумовування оціночних або рейтингових балів, отриманих в результаті оцінки індивідуальної освітньої поведінки, по можливості з урахуванням значущих коефіцієнтів («вагових» коефіцієнтів) цієї поведінки в досягненні освітніх цілей. Основний принцип оцінки або рейтингу є ранжування.

Оцінка або рейтинг базується на накопиченні оцінок за певний період навчання (семестр, навчальний рік, період навчання). Це сума балів, які здобувач освіти заробив за навчальну діяльність за певний період часу, і є показником якості його роботи, в порівнянні з максимально можливою кількістю балів і успішністю інших здобувачів освіти.

Щоб використовувати систему рейтингу, потрібно вивчити поняття: «контроль», «оцінка» і «моніторинг».

Проблемами управління освітою у вузах займалися -А. Алексюк, С. Архангельський, Ю. Бабанський, А. Безносск, В. Безпалько, М. Махмутов, Н. Тализіна (психолого-педагогічні аспекти управління), В. Бочарникова, І. Булах, Л. Добровська, В. Ільїна, Є. Лузіік, О. Мокрова, І. Романюк (сучасний підхід до організації управління навчанням). І. Волощука, С. Гончаренка, М. Євтуха, І. Зязюна, О. Киричука, В. Козакова, В. Маслова, Н. Ничкало, О. Савченко, В. Сидоренка, А. Степанюк та ін., присвячені проблемам управління.

Управління навчально-пізнавальною діяльністю є складовою освітнього процесу і сприяє підвищенню успішності здобувачів освіти, розвитку їхньої особистості, виявленню справжніх результатів навчання та

визначенню причин слабого засвоєння змісту освіти. Управління діагностує результати навчальної діяльності здобувачів освіти з метою виявлення, аналізу, оцінювання та корекції змісту навчання. [12]

Тому систематичне управління є умовою підвищення ефективності навчального процесу. Управління процесом навчання є ключовим елементом навчального процесу, оскільки дозволяє здобувачам освіти знати, що вони знають, чого досягли і на що їм потрібно звернути увагу в подальшому навчанні. Управління результатами навчально-пізнавальної діяльності учнів передбачає такі елементи: тестування, тобто виявлення знань, умінь і навичок, їх оцінювання, визначення та облік рівня засвоєння – фіксація результатів оцінювання у вигляді балів. [16]

У спеціальній педагогічній літературі, в окремих навчальних посібниках з педагогіки ще до кінця не розкриті поняття: контроль, перевірка, оцінка, відмітка, бал. Часто поняття «оцінка», «відмітка» й «бал» вживаються як рівнозначні. Можна погодитися з думкою Ш. О. Амонашвілі, що ототожнення понять «оцінка» й «відмітка» рівнозначне ототожненню процесу розв'язання задач із її результатом. Оцінки не завжди відображаються в балах. Вони можуть виражатися через словесну похвалу, жести, міміку, прості судження, догани та оціночні висловлювання. [2, с. 65]

В історії освіти найдавнішого є словесна оцінка. У Київській духовній академії першої половини XVII століття використовувалися такі оцінки; навчання добре, надійно бадьоре, охоче, ретельне, все надійне, навчання підле, прекепське, малонадійне. У Києво-Могилянській академії була така система оцінки навчальної діяльності і здібностей учнів: «весьма прилежен», «весьма понятен и надежный», «добронадежный», «хорош», «зело доброго ученія», «очень добр», «добр, рачителен», «весьма средствен», «ниже средствен», «ниже средствен, плох», «весьма умеренного успеха», «малого успеха», «понятен, но неприлежен», «понятен, но ленив», «прилежен, но широкого понятия», «понятен, но весьма нерадив», «несовсем туп», «туп и непонятен», «туп», «очень туп» [50, С. 134-136].

Цифрова система оцінювання пов'язана з єзуїтськими школами, в яких учні поділялись на розряди залежно від їхньої успішності, старанності і поведінки. Звіт починався з першого розряду, куди входили кращі учні. І сьогодні у школах Угорщини, Німеччини зберігається при оцінюванні відрахування балів від одиниці - вищого бала. У школах до революційної Росії, в основному, існувала п'ятибальна система оцінювання. Але в кадетських корпусах, окремих жіночих гімназіях застосувалась 12-бальна система оцінювання («12» - відмінно, «11» - вельми добре, «10» - дуже добре, «9» і «8» - добре, «7» - досить добре, «6» - задовільно, «5-1» - погано).

Поняття «оцінка» виявилось ширшим за «відмітка» як кількісного відображення успішності. Тому його слід розуміти, як «перевірку та оцінювання знань, умінь і навичок на певному етапі навчання, виявлення та порівняння результатів навчальної діяльності з вимогами, встановленими програмою». [29, с. 89]

Функції рейтингового контролю знань учнів.

Процес аналізу та оцінки навчальної діяльності здобувачів освіти передбачає реалізацію педагогічної, розвиваючої, виховно-профілактичної, діагностичної, стимулюючої, коригуючої, прогностичної, контрольної функцій.

Виховно-профілактична або навчальна функція проявляється в забезпеченні зворотного зв'язку як обов'язкової умови для підтримки результативності процесу навчання, в якому беруть участь 2 суб'єкта-викладач і здобувач освіти. Таким чином, система навчання може ефективно працювати тільки в умовах прямого і зворотного зв'язку. У більшості випадків в процесі навчання чітко видно прямі зв'язки (вчитель знає, як багато здобувач освіти повинен сприйняти і усвідомити), але це складно.

Діагностичні функції, які аналізують та оцінюють знання, навички та розумові здібності, включають виявлення прогалин у знаннях здобувачів освіти. Процес навчання має форму концентричної спіралі. Якщо на нижньому рівні освіти виникає розрив, це порушує закономірність спіральної

структури освіти. Тому дуже важливо своєчасно виявляти прогалини, працювати над їх усуненням, а потім рухатися далі.

Стимулююча функція аналізу та оцінки навчальної діяльності здобувача освіти заздалегідь визначається психологічними особливостями людини і проявляється в прагненні індивіда оцінювати результати своєї діяльності, особливо навчальної. Це також викликано тим фактом, що кожен раз, коли здобувач освіти навчається, він вивчає нове явище або процес. Значна частина здобувачів освіти не може (або не хоче) об'єктивно оцінювати рівень і якість набутих знань, умінь і навичок. Вчителі зобов'язані допомогти здобувачам освіти усвідомлювати якість і ефективність навчальної роботи, що стимулює їх до психологічно активної пізнавальної діяльності.

Виховна функція полягає у впливі аналізу та оцінки навчальної діяльності на формування багатьох соціально-психологічних якостей здобувачів освіти: організованості, дисциплінованості, відповідальності, чесності, працьовитості, уважності та охайності, наполегливості.

Розвиваюча функція проявляється в тому, що отримавши оцінку, він відчуває бажання і потребу активізувати пізнавальну діяльність. Це стимулює особистість до розвитку психічних характеристик і процесів — волі, уваги, мислення, мови і т.д.

Коригувальна функція полягає в тому, що вживаються заходи, щодо усунення прогалин у знаннях і компетентності на основі виявленого рівня знань, навичок, труднощів, недоліків і невдач.

Функція прогнозування — викладач отримує дані для оцінки результатів своєї роботи, методів, їх подальшого вдосконалення. Оцінка результатів навчальної діяльності здобувача освіти допоможе йому скоригувати і поліпшити свої академічні досягнення.

Контрольна функція дає можливість визначити рівень знань, умінь, навичок і вправності здобувача освіти, забезпечити об'єктивність оцінки, підготуватися до засвоєння нових навчальних матеріалів.

Залежно від місця навчальної та пізнавальної діяльності здобувача освіти призначається річне і підсумкове/тематичне керівництво.

Залежно від етапу навчання та місця контролю проводиться попередня перевірка для виявлення рівня підготовки здобувача освіти до навчання. Наприклад, для того, щоб встановити рівень знань здобувача освіти, на початку навчального року, перед вивченням нового розділу для виявлення проблем, що вимагають повторення, в процесі підготовки здобувача освіти до практичної або лабораторної роботи, роботи над основними джерелами і т.д.

Тестування спрямоване на отримання оперативних даних про рівень знань здобувачів освіти та якість їхньої навчально-пізнавальної діяльності на уроці, а також на вирішення завдань управління навчальним процесом. На основі отриманої інформації вносяться необхідні корективи в навчальну діяльність здобувачів. Поточний контроль є органічною частиною навчального процесу і здійснюється в рамках існуючих форм навчання у вищій школі, таких як лекції, семінари, практичні заняття, колоквіуми та інше.

Тематичні контрольні роботи підтверджують та оцінюють знання на кількох попередніх заняттях з певної теми. Вони проводяться на семінарських, лабораторних і практичних заняттях, колоквіумах і консультаціях. Його основна мета – дати можливість здобувачам освіти розпізнати і зрозуміти тему у взаємозв'язку один з одним. Такий вид контролю допоможе усунути елемент випадковості в підсумковому оцінюванні.

Таке річне управління забезпечує ритмічне навчання здобувачів освіти, розвиває вміння чітко аналізувати їх роботу, дає можливість вчителям своєчасно виявляти і допомагати здобувачам освіти, які відстають, а також допомагає організувати індивідуальні творчі заняття, для тих, хто достатньо добре підготовлений. Адміністративні дані використовуються для

модифікації навчального контенту, змісту консультацій, індивідуальної роботи зі здобувачами освіти, тестів та колоквиумів.

Підсумковий контроль. Це перевірка рівня знань, умінь і навичок здобувачів освіти за тривалий період часу, наприклад, семестру, року або курсу, з метою виявити систему та структури знань здобувачів освіти. Існує семестровий підсумковий іспит і державна атестація.

Успіх цієї роботи безпосередньо залежить від чіткого дотримання вчителями дидактичних принципів управління знаннями.

Дидактичні принципи управління знаннями - це вихідні теоретичні положення, на яких будується практична діяльність вчителів і здобувачів освіти, і на основі яких визначаються зміст, методи і форми організації управління знаннями.

Існує шість основних дидактичних принципів перевірки та оцінювання знань: валідність, систематичність, індивідуальність, диференціація, об'єктивність та єдність вимог.

Принцип валідності або дієвості означає, що тести та оцінки знань здобувачів освіти повинні не тільки відображати рівень засвоєння знань, а й постійно стимулювати здобувачів освіти і викладачів до нових успіхів у навчальній роботі.

Принцип систематичності може бути виражений наступним чином. По-перше, перевірка та оцінювання знань здійснюється не час від часу, а систематично, з усіх предметів, у тісному зв'язку з усім навчальним процесом. По-друге, контроль повинен бути безперервним протягом усього процесу навчання. По-третє, перевірка та оцінювання знань здійснюється у фіксованій послідовності, з поступовим ускладненням завдань, змісту та методів. У цьому відношенні кількість тестів має вирішальне значення. Чим регулярніша перевірка та оцінювання знань учнів, тим повніша інформація про їхній навчальний прогрес і тим краще виконується функція перевірки та оцінювання.

Принцип індивідуального тестування та оцінювання означає, що вчителі прагнуть ретельного та справедливого оцінювання навчальних досягнень кожного здобувача освіти, а не групи в цілому. Лише враховуючи та оцінюючи індивідуальні навчальні особливості кожного здобувача освіти, його досягнення, труднощі та невдачі, вчителі можуть успішно керувати навчальним їх прогресом.

Принцип диференціації передбачає виявлення та оцінювання кількісних і якісних відмінностей у знаннях, уміннях і навичках здобувачів освіти. Диференціація оцінювання знань учнів може надати інформацію, необхідну для ефективної реорганізації навчальної діяльності як здобувачів освіти, такі вчителів у майбутньому, для оцінювання знань окремих здобувачів освіти та для більш ефективного оцінювання якості діяльності груп здобувачів освіти та курсів.

Слід зазначити, що існує потреба в розширенні шкал оцінювання та поглибленні системи оцінювання знань, але це вимагатиме підвищення рівня компетентності екзаменаторів.

Принцип об'єктивності означає, що індивідуальні оцінки повинні бути об'єктивними, тобто відповідати дійсній якості та кількості набутих знань, умінь і навичок. В іншому випадку оцінка не тільки втрачає свою педагогічну цінність, але й шкодить освітньому процесу.

Слід підкреслити, що виставлення оцінок має здійснюватися принципово і суворо. Виявляючи надмірну поблажливість, жалість і доброту, вчителі вводять здобувачів освіти в оману, а здобувачі освіти отримують хибне уявлення про вимоги до якості знань. Крім того, будь-який лібералізм в оцінюванні знань перетворює весь облік на просту формальність, порушує весь навчальний процесі негативно впливає на здобувачів освіти. Це створює недоброзичливе ставлення до викладачів, які сумлінно виконують свої обов'язки, ретельно перевіряють роботи студентів та об'єктивно оцінюють їхні знання. З рештою, цей механізм призводить до різкого зниження якості виконання інших вимог (наприклад, обов'язкового відвідування лекцій,

конспектування рекомендованої літератури). Викладачі несуть відповідальність перед державою за об'єктивність своїх оцінок. Як показує практика, навіть негативні оцінки сприймаються здобувачами освіти позитивно, якщо вони виставлені відповідно до принципів об'єктивності та справедливості.

Однак, незважаючи на намагання бути максимально об'єктивними, виставлені оцінки не є абсолютними, і часто однакові оцінки за тією ж чотирибальною шкалою виставляються за нерівноцінні відповіді на іспитах сильніших і слабших груп. Викладачі, природно, коригують рівень вимог, щоб врахувати різницю в рівнях знань між сильними і слабкими групами.

Принцип єдності вимог означає, що однаковий рівень знань, умінь і навичок має оцінюватися однаково всіма викладачами.

За відсутності єдиних вимог виникає низка негативних явищ. Виховний вплив педагогів на здобувачів освіти посилюється, якщо всі вчителі виступають «єдиним фронтом».

Усі принципи управління знаннями учнів тісно пов'язані між собою і визначають вимоги до форм і методів перевірки та оцінювання, тобто до системи управління.

Моніторинг – це наукові, технічні, технологічні, організаційні та інші засоби систематичного контролю (спостереження) за станом і тенденціями розвитку природних, техногенних і соціальних процесів. [18].

Наприклад Д.Матрос, Д.Полєвта, Н.Мельников розглядають моніторинг як механізм управління та відстеження якості освіти, постійного спостереження за освітнім процесом з метою забезпечення його відповідності бажаним результатам і запропонованим пріоритетам, а також виявлення тенденцій розвитку освітньої системи. На думку науковців, поняття «освітній моніторинг» як педагогічна та управлінська категорія не імітує загальні положення теорії інформації, а перекладає їх на мову педагогіки, психології та управління. В освітній практиці часто використовуються окремі елементи моніторингу у вигляді тестів, екзаменів

та перевірок. Однак такий моніторинг має епізодичний характер і не є повністю ефективним, оскільки залишає процес навчання і виховання поза увагою. Рідко використовуються діагностичні методи для виявлення причин недоліків у роботі колективу, наприклад, чинників, що впливають на успішність здобувачів освіти. Розглянемо моніторингове управління або контроль.

Моніторингове управління - це комплекс повторюваних довгострокових управлінських процедур, спрямованих на пошук позитивних тенденцій та рівнів відхилень з метою оцінки процесу розвитку освітнього суб'єкта в конкретний момент часу та внесення коректив і прийняття управлінських рішень [37]. Одне з найбільш загальних визначень освітнього моніторингу запропонував О.М. Майоров: «Моніторинг в освіті – це система збору, обробки, зберігання і поширення інформації про освітню систему або окремі її елементи, яка орієнтована на інформаційне забезпечення управління, дозволяє робити висновки про стан об'єкта у будь-який момент часу і дає прогноз його розвитку» [30].

Таким чином, академічна оцінка є «кумулятивною» або «базовою», тобто оцінкою, яка враховує результати навчання за певний період часу, наприклад, за один семестр. Поняття «оцінка» є індивідуальним кумулятивним показником. Обробка результатів системи оцінювання забезпечує кількісні та якісні показники навчальної діяльності окремих здобувачів освіти і дозволяє виставляти персональну оцінку (інтегральний бал, числове значення) кожному здобувачу освіти з будь-якої дисципліни, на будь-якому типі занять та з багатьох дисциплін загалом. Важливим аспектом системи оцінювання є систематичний моніторинг знань та вмінь здобувачів освіти.

1.2 Методи та форми управління рейтингом знань здобувачів освіти

Методи та форми контролю — це способи, за допомогою яких відбувається зворотній зв'язок між здобувачами освіти і викладачами під час навчального процесу.

1. **Спостереження** за роботою здобувачів освіти. Враховуються стійкість уваги, старанність, відповіді здобувачів освіти, готовність брати участь у додатковій роботі, врахування відповідей інших здобувачів освіти, зміст запитань до вчителя та інших учасників процесу, загальний інтерес до пізнавальної діяльності, участь у проведенні дослідів та підготовці наочних посібників, систематичність виконання домашніх завдань тощо.

2. **Усне опитування.** Воно може бути індивідуальним і фронтальним. При індивідуальному опитуванні вчитель формулює питання з найбільш важливих проблем теми і викликає здобувача освіти для відповіді. Відповідач викладає суть питання у формі розповіді, експериментального звіту або звіту про спостереження. Це вимагає активності здобувача освіти, який відповідає, і викладача, який слухає.

Для активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти можна використовувати такі прийоми:

- ✓ рецензування відповідей, яке оцінюється так само, як і відповідь на запитання.

- ✓ здобувачі освіти планують відповіді своїх однокласників. Короткі нотатки, які вчитель може вибірково оцінювати.

- ✓ використання в тестах проблемних запитань і завдань для підвищення інтересу здобувачів освіти до процесу тестування, розвитку самостійності, активності та творчого мислення;

- ✓ використання наочних посібників (кінокоментарі, фільми, аналіз записаних відповідей);

- ✓ організація взаємоперевірки. Взаємоконтроль сприяє тому, що вимоги до знань, які пред'являє вчитель, стають власними вимогами учнів. Це розвиває критичне мислення, підвищує інтерес до тесту і розвиває

специфічні навички (аналізувати відповіді, оцінювати і формулювати запитання).

Під час фронтального опитування здобувачі освіти відповідають з місця, доповнюючи один одному. Спостерігаючи за учнями під час фронтального опитування, вчитель може оцінити роботу учнів, що є однією зі складових загальної оцінки роботи.

Після вивчення частини програми для повторення та закріплення матеріалу проводиться групове дослідження, методика проведення якого описана в книзі М.Д. Виноградової та І.Б. Первіна: вчитель знайомить здобувачів освіти з метою та організацією роботи в групах (4-5учнів), консультант (ним попередньо тестується вчитель) проводить опитування всіх членів групи. Відповіді здобувачів освіти коментуються, доповнюються та оцінюються спільно. Перелік запитань для цього уроку готує вчитель. Наприкінці уроку кожна група доповідає про свої висновки [10].

3. **Письмове адміністрування (контроль)**: відповіді на запитання, розв'язування задач, виконання вправ, лабораторних та графічних робіт (таблиць, схем, графіків), написання есе, аналіз практичних завдань. Рецензування робіт одногрупників – ще одна цікава форма письмового адміністрування.

4. **Комбіновані запитання** (конденсовані запитання): вчитель пропонує відповісти одночасно кільком здобувачам освіти, один з яких відповідає усно, один-два готуються до відповіді біля дошки (працюють з картками і готують відповіді), а троє-четверо працюють з картками на місці. Решта здобувачів освіти або виконують інший вид роботи, або щось подібне до роботи на дошці, але з іншими матеріалами. Перевагою такого типу дослідження є те, що воно може охопити велику кількість здобувачів освіти, але недоліком є те, що освітня функція тесту знижується. Тому скорочені опитування підходять там, де матеріал вже засвоєний і потрібно зафіксувати рівень засвоєння окремими здобувачами освіти.

5. Адміністрування тесту (тестовий контроль). У вузькому сенсі під тестуванням розуміють серію короткочасних, технічно не складних експериментів, що відповідають змісту навчання і виявляють ступінь засвоєння матеріалу.

У педагогіці під тестуванням розуміють стандартизовані завдання, що вимагають вибору короткої або правильної відповіді. У педагогічній теорії та практиці прийнято розрізняти дві групи тестів: тести досягнень, тести засвоєння знань і тести інтелекту.

Тести можуть бути науковими або практичними і використовуються в навчальному процесі для перевірки якості знань. У вищій освіті використовуються галогенні тести (тести з одного предмета) та гетерогенні тести (тести для систем знань з кількох предметів).

Тестування передбачає системний і поетапний підхід. Однак, по-перше, тести повинні використовуватися в обмеженому обсязі. Для того, щоб використовувати тести, потрібні певні знання та навички, а також необхідно враховувати особливості предмету та мету, з якою вони використовуються. По-друге, необхідно пам'ятати, що оцінювання знань залежить від рівня складності завдання та рівня підготовки здобувачів освіти, і що жоден інструмент оцінювання не може оцінити їх різні знання.

У навчальному процесі використовуються два типи тестів: закритої та відкритої форми.

У тестах закритої форми завдання складається з основної частини та з генерованих укладачем відповідей. Завдання містить 2-3 правильні відповіді.

У тестах відкритої форми здобувачі освіти можуть формулювати свої відповіді усно або графічно. Такі тести використовуються переважно для поточного контролю.

6. Етапи розробки тестового завдання: вибір змісту завдання, вибір формату завдання, підготовка інструкцій та описів тестів, валідизація тестів, обробка зібраних емпіричних даних, інтерпретація результатів обробки, оцінка якості тесту.

7. **Програмний контроль:** використання перфокарт, сигнальних карток, друкованих посібників та контрольних машин.

8. **Комп'ютеризований контроль.**

Комп'ютеризований контроль характеризується універсальністю і має важливі особливості, які визначаються створеними для цього програмами. Основна складність у створенні комп'ютерної програми контролю полягає в тому, що вона перевищує можливості програми контролю давати звичайні вибіркові відповіді на запитання. Якщо залишатися в рамках традиційних (інтелектуальних) комп'ютерних програм, то при переході до комп'ютерного контролю з'являються додаткові можливості для організації введення відповідей (крім вибіркових) і розширюються способи постановки контрольних проблем (завдань).

9. **Практичний контроль** дозволяє здобувачам освіти побачити, як вони засвоюють знання та навички і як вони використовують набуті знання в практичних завданнях (проведення експериментів, робота в майстерні, розв'язання економічних задач)

10. **Самоконтроль** забезпечує внутрішній зворотний зв'язок: здобувачі освіти отримують інформацію про свої навчальні досягнення та труднощі. Цінність самоконтролю полягає в тому, що він дозволяє учням само стимулювати своє навчання та формувати критичне мислення. Формою самоконтролю є самоперевірка виконаних робіт.

11. **Заліки та іспити** є підсумковим оцінюванням результатів навчання і формою громадського та державного контролю за роботою здобувачів освіти, вчителів та закладу в цілому.

Аналіз результатів оцінювання дозволяє вчителям виявити сильні та слабкі сторони своєї роботи. Часто результати контролю інформують педагогів про певні недоліки у власній роботі.

Залік - це остаточне підтвердження результатів практичних, лабораторних, курсових робіт (проектів), засвоєння матеріалу семінарських занять та стажування.

Як правило, іспити проводяться без письмової роботи, а оцінки виставляються у форматі розмови між викладачем і студентом. Співбесіди також можуть проводитися в індивідуальному порядку. Під час іспиту викладач констатує факт виконання або невиконання здобувачем освіти необхідної роботи. Якщо він навчався ефективно і систематично протягом семестру, викладач може автоматично виставити залік.

Іспити зазвичай проводяться за білетами, затвердженими кафедрою. Під час перед екзаменаційної консультації викладач знайомить здобувача освіти з екзаменаційним білетом.

Досвідчені викладачі часто проводять іспит за екзаменаційним білетом у формі вільної бесіди. У цьому випадку питання з екзаменаційного білету складають основу бесіди, а оцінки оголошуються в результаті. Це допомагає створити атмосферу довіри та взаєморозуміння.

Діагностика засвоєння матеріалу та розвитку навичок здійснюється за темами і охоплює всіх здобувачів освіти без винятку. Такий підхід забезпечує ефективне використання результатів діагностичних заходів

Анкетування

Анкетування-це методичний прийом, який використовується для отримання психологічної інформації за допомогою системи запитань. Вчителі, які проводять анкетування можуть отримати дані про думки та особистісні якості здобувачів освіти.

Анкети повинні бути розроблені з урахуванням наступних вимог.

1. Питання, які не потребують етичної оцінки.
2. Запитання мають бути стислими, чіткими, зрозумілими і конкретними.
3. Деякі питання повинні бути спрямовані на виявлення однієї ознаки, яка впливає на достовірність відповідей.
4. На початку анкети (перша третина) повинні бути прості запитання, що стосуються конкретних дій або подій, потім більш складні запитання, для

виявлення думок та оцінок, і нарешті, (остання третина) найскладніші запитання, що вимагають прийняття рішення.

Анкетування має як позитивні, так і негативні аспекти.

До "+" анкетування можна віднести наступні:

- Масовість опитування;
- Швидкість збору інформації;
- Простота обробки результатів;
- Можливість використання статистичних методів.

До недоліків можна віднести:

- Не враховує різницю в обсязі питань;
- Об'єктивність відповідей не завжди висока через можливість шахрайства з боку студентів при проходженні опитування.

Аналіз успішності.

За допомогою цього методу викладачі можуть отримати різноманітну інформацію про студентів, аналізуючи їхню академічну успішність.

Наприклад, аналізуючи есе, можна певною мірою встановити ступінь розвитку свідомості, ступінь емпатії, характер пізнавальних інтересів, уяви та словникового запасу, а також наявність пізнавальних інтересів у здобувачів освіти, визначити їхнє ставлення до навчання, дозвілля, хобі та інших аспектів життя.

Шкалування.

З цією допомогою реальні явища визначаються у вигляді кількісних оцінок. Розрізняють три типи шкал: рейтингові, соціометричні та тести.

Рейтингові шкали.

Це простий у використанні математичний метод обробки та аналізу результатів опитування. Суть методу полягає в моделюванні реальних явищ за допомогою числової системи відповідно до заздалегідь визначених оцінок.

Однією з найпоширеніших оціночних шкал є рейтинг. Це діагностичний метод, в якому компетентний суддя або експерт вимірює психічні явища за допомогою питань і оцінок. Рейтинги вимагають

ретельного відбору експертів, а також точної і простої у використанні системи оцінювання. Його використовують, наприклад, для оцінки потенціалу освітніх методів та ефективності діагностичних інструментів.

Порівняння один до одного або парне. Суть полягає в порівнянні двох здобувачів освіти з однаковими якостями. Якщо вони обидва мають однаковий рівень якостей, кожному з них присвоюється один бал; якщо перший має кращі якості, ніж другий, то перший здобувач освіти отримує два бали, а другий - нуль балів. Бали, отримані кожним із них, можна підсумувати, щоб отримати кількісну характеристику рівня розвитку певної якості здобувача освіти.

Однією з форм роботи з оцінювання здобувачів освіти на уроках трудового навчання та технологій є розробка та впровадження кросвордів. Протягом десятиліть одним із найпопулярніших інтелектуальних завдань є кросворд.

Кросворд (англ. *Crossword* - перетин слів) - одна з найпопулярніших ігор зі словами у світі. Існує низка періодичних видань, присвячених кросвордам, і вони часто з'являються в неспеціалізованих друкованих ЗМІ [9].

Впровадження кросвордів у навчальний процес, дає здобувачам освіти багато варіантів розв'язання цього завдання. Це пов'язано з тим, що здобувачі освіти можуть використовувати низку автоматизованих інструментів (програмне забезпечення):

- ✓ Складання кросвордів програмним засобом crossx;
- ✓ EasyCross 9.9.0.111;
- ✓ CROSSWORD POWER;
- ✓ Super Crosswords Creator;
- ✓ "Люксворд";
- ✓ Magnum Opus та ін.

Крім того, кросворди не потребують використання комп'ютерної техніки, мобільних пристроїв, гаджетів чи планшетів. Це пов'язано з тим, що

кресворди використовуються для оцінювання рівня підготовки, і після заповнення сітки вони дають змогу миттєво оцінити рівень знань здобувача освіти, якого тестують. Тести у вигляді кресвордів особливо корисні для безперервного оцінювання на практичних та лабораторних заняттях. [25]

Завдання для здобувачів освіти розроблені таким чином, щоб дати їм чітке розуміння та орієнтацію в області кресворду. (Жоден інтернет - ресурс (при пошуку за допомогою пошукової системи) не може допомогти.

Перетворення інформації на знання схоже на розгадування кресворду. Перебираючи не пов'язані між собою визначення, необхідно знайти систему значень, які певним чином пов'язані між собою. Особливість розв'язання традиційних кресвордів показує, наскільки не прямим є цей шлях. Щоб розгадати кресворд, неможливо послідовно перейти від першого елемента до останнього. У процесі роздумів над кресвордом можна багато разів повертатися до вже пройдених елементів, де можливі смислові зв'язки можуть привести до розпізнавання сенсу, що стоїть за раніше не розкритим визначенням. А враховуючи, що семантичний простір в реальності освітнього процесу є багатовимірним, зрозуміло, що процес пізнання в цьому просторі набагато складніший, ніж при розгадуванні кресвордів. Тому необхідно знайти єдиний смисловий зв'язок [6, с.123].

Створення кресвордів вимагає теоретичних знань, артикуляції, граматичної грамотності, уваги та уяви. Цей вид завдань розвиває уяву, вимагає повторення (а отже, і закріплення) вивченої теми, сприяє формуванню естетичного ставлення до розумової праці, виховує у здобувачів освіти такі моральні якості, як воля, наполегливість у досягненні мети, акуратність, активність і культур умови. [24, с.199].

Кресворди тісно пов'язані з тестовими завданнями і використовуються на уроках у процесі засвоєння нових потоків інформації та повторення вивченого. Поєднуючи тестування і кресворди, вчитель може досягти максимально можливого ефекту в закріпленні знань здобувачів освіти і значно підвищити якість їхніх знань [35].

Кросворди дозволяють учням освіжити наявні знання і водночас отримати нові. По суті, це вікторини з підказками, і для їх розв'язання студенти можуть спочатку користуватися підручниками, довідниками, конспектами та іншими джерелами (Додаток).

Навчитися отримувати, обробляти та використовувати інформацію за допомогою сучасних комп'ютерних засобів є необхідною умовою успішного входження в інформаційне суспільство. Саме тому те, що студенти вивчають у вищому навчальному закладі, має гарантувати формування навичок організації власної інформаційної діяльності та планування її результатів. Крім того, коли здобувачі освіти займаються проектною діяльністю, такою як веб-квест, навчальний процес стає різноманітним, живим і цікавим.

Веб-квест – одна з найпопулярніших і найсучасніших освітніх інтернет-технологій.

У педагогіці веб-квест - це проблемне завдання, яке включає в себе елемент рольової гри з використанням інформаційних ресурсів Інтернету. Вперше ця модель проектної діяльності була представлена в 1995 році професорами Берні Доджем і Томом Марчз Університету Сан-Дієго (США). Вчителі по всьому світу використовують цю технологію як один із способів успішного застосування Інтернету на уроках.

Використовуючи інформаційні ресурси Інтернету та інтегруючи їх у навчальний процес, технологія Web Quest може допомогти ефективно розвивати цілу низку компетентностей:

- Використання ІКТ для вирішення професійних завдань (включаючи пошук необхідної інформації та представлення результатів роботи у вигляді комп'ютерних презентацій, веб-сайтів, баз даних тощо).

Самонавчання та самоорганізація

- Робота в команді (планування, розподіл функцій, взаємодопомога, взаємне управління), тобто вміння вирішувати проблеми в команді;

- Вміння знаходити кілька шляхів вирішення проблемної ситуації, визначати найбільш прийнятний варіант та обґрунтовувати свій вибір;

– Навички публічних виступів.

Використання веб-квестів в освіті може мотивувати здобувачів освіти до навчання. Веб-квести – це не просто пошук інформації в Інтернеті, адже під час роботи над завданням вони збирають інформацію, узагальнюють і роблять висновки. Крім того, учасники веб-квесту вчаться використовувати інформаційний простір Інтернету для розширення своєї творчої діяльності.

Таким чином, використання різних форм і методів (навчання, анкетування, аналіз результатів діяльності, спостереження, шкалювання, парні порівняння, тести, кросворди, проекти, веб-квести тощо) у рейтинговому оцінюванні знань здобувачів освіти може сприяти їх підвищенню пізнавального інтересу до уроків трудового навчання та технологій і сприяти підвищенню якості.

1.3. Педагогічні умови використання рейтингового оцінювання знань здобувачів освіти, як засобу підвищення якості освіти.

Розглянемо поняття «умова», як воно представлене в довідковій і науковій літературі. На основі аналізу відповідної літератури можна виокремити такі характеристики поняття «умова»:

1) сукупність об'єктивних можливостей змісту, форми, методу та матеріально-просторового оточення з метою вирішення поставленого завдання (А. Найн);

2) сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних ситуацій у процесі діяльності (В. Андреев)

3) відносини суб'єкта з явищами, що його оточують, без яких суб'єктне може існувати (І. Фролов).

4) правила, що гарантують нормальний перебіг діяльності (С. Брунова) [5].

Поняття «педагогічні умови» розглядається у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Наприклад, Ю. Бабанський визначає

педагогічні умови навчання як умови, за яких компоненти навчального процесу представлені в найкращому взаємозв'язку, вчитель забезпечує плідне викладання, керує навчальним процесом, а здобувачі освіти можуть успішно навчатися [4].

Умова 1: Формування мотивації до пізнавальної діяльності є одним із чинників, що впливає на ступінь навчально-пізнавальної активності учнів.

Оптимізація шкільного навчання передбачає цілеспрямоване формування у молоді позитивного ставлення до набуття знань, умінь і навичок. Навчання, як і будь-яка інша свідома діяльність, суб'єктивно є результатом реалізації прагнення людини задовольнити свої потреби. У процесі навчання майбутній фахівець виступає не тільки як об'єкт впливу, але і як суб'єкт діяльності, спонукуваний пізнавальними і професійними інтересами та іншими мотивами. Іншими словами, навчальна мотивація, як активізуюча сила пізнавальної діяльності, є однією з умов успішного навчання і формування інтелектуально розвиненої особистості, яка визначається не тільки обсягом засвоєних знань, а й ставленням і внутрішньою позицією здобувача освіти до навчання. Тому успішне вирішення проблеми мотивації інтелектуального інтересу є одним з найактуальніших наукових завдань. Хоча в розробці цієї проблеми відбулися значні напрацювання, у зв'язку з новими викликами, що постали перед сучасною вищою освітою, пошук шляхів і засобів мотивації здобувачів освіти до розвитку їхнього інтелектуального потенціалу та пізнавальної активності є нині основним напрямом досліджень науковців, методистів і викладачів.

Таким чином, у сучасній ситуації виникає об'єктивна потреба у формуванні мотивації розвитку пізнавальної активності та інтелектуального потенціалу здобувачів освіти.

Багато дослідників та науковців, серед яких В.Г.Асева, В.К.Вільнас, Є.П.Ільїна, Є.Є. Коваленко та інші, досліджували ефективність формування мотивації до навчання через формування пізнавальної мотивації. Вони вважають, що ефективність формування пізнавальної мотивації призводить

до формування професійної мотивації, яка в свою чергу дозволяє здобувачам освіти краще оволодіти своєю професією, тим самим підвищуючи їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Загалом, мотивація-це процес, завдяки якому діяльність стає особистісно значущою для індивіда. Від її вирішення залежить ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців, яка проявляється у міцному засвоєнні знань, розвитку пізнавальних інтересів,самостійності та творчого мислення. А загальний рівень якості освіти залежить від рівня професійної підготовки, компетентності в кожній галузі, загальноосвітньої підготовки та інтелекту, адже саме ці складові відображають загальну картину національної системи освіти.

Пізнавальна активність здобувачів освіти – це внутрішня готовність учнів до участі в інтенсивній розумовій і практичній діяльності в процесі засвоєння знань, умінь і навичок та прояву ініціативи і творчості у вирішенні навчальних завдань [48].

Загальновідомо, що будь-яка діяльність може бути успішною, якщо її учасники зацікавлені та безпосередньо причетні до її результату. Ступінь пізнавальної активності здобувачів освіти у процесі діяльності визначається їхньою мотивацією. Мотивація-це складне,багаторівневе внутрішнє психічне утворення, що являє собою сукупність значущих для особистості інтересів, потреб, схильностей, уявлень, спонукань та очікувань щодо результату діяльності.

Для того, щоб сформувати навчально-пізнавальні мотиви, перш за все, необхідно зрозуміти цілі навчання та навчальні завдання. Цілі навчання зазвичай задаються ззовні. Вони підкреслюють соціальні потреби і цінності, зовнішні по відношенню до здобувача освіти. Навчальні цілі,які потребують більшої уваги, визначаються особистими потребами і мотивами, які формуються під впливом попереднього досвіду. Цілі викладання і навчання збігаються лише в ідеальних випадках, коли структура індивідуальних потреб і мотивацій абсолютно точно відображає систему суспільних потреб і

цінностей [44, с. 28-51]. Такий ідеальний збіг між особистим і суспільним досвідом практично неможливий, тому не можна очікувати ідеального збігу між цілями виховання і навчання. Завдання освіти і виховання полягає в тому, щоб зблизити структуру індивідуальних соціальних потреб, щоб здобувачі освіти приймали суспільно-значущі цілі навчання, як особистісно-значущі цілі навчання.

Мотивація навчання складається з оцінки учнями різних аспектів освітнього процесу, його змісту, форм і методів організації з точки зору їхніх особистих та індивідуальних потреб і цілей, які можуть повністю або частково збігатися або не збігатися з навчальними цілями.

З точки зору навчальної мотивації, ставлення студентів до предмета є багатограним і складається з різноманітних оцінок. Студенти можуть оцінювати предмет з точки зору його важливості для своєї професійної підготовки, особистого пізнавального інтересу до певної галузі знань, якості навчання, що викликає задоволення або незадоволення предметом і, нарешті, власної компетентності та здатності визначати складність опанування тієї чи іншої навчальної дисципліни. Таким чином, можна зробити висновок, що ціннісне ставлення до предмета має безпосередній вплив на інтенсивність і якість навчання здобувачів освіти, що навчальна діяльність залежить від усвідомлення здобувачів освіти важливості предмета, а якість і результати навчання залежать від ступеня зацікавленості предметом.

На формування навчально-пізнавальної мотивації впливає організація навчального процесу, організація навчальної та науково-дослідницької діяльності здобувачів освіти, майстерність викладача, атмосфера в групі здобувачів освіти та матеріально-технічне забезпечення навчального процесу.

Отже, формування навчальної мотивації є ефективним за таких умов:

- 1) Активна участь здобувачів освіти у навчальній діяльності. Вони повинні бути налаштовані в аудиторії на ефективний навчальний процесі

мати особисту зацікавленість у ньому. Без такої мотивації до навчання пізнавальна діяльність не дасть позитивних результатів. Тому необхідно створювати ситуації, в яких здобувачі освіти можуть уникнути не бажаних результатів у майбутньому, допомагати їм подолати невпевненість у собі.

2) Створити позитивний емоційний клімат у класі. Як відомо, всі активні та творчі пошуки людини в будь-якій сфері пов'язані з емоціями. Щодо створення позитивного емоційного клімату.

3) Використання різних методів і форматів для пробудження інтересу до майбутньої професії.

4) Регулярно використовувати методи нагадування здобувачам освіти про важливість конкретного предмету, який вони вивчають, та наголошувати на важливості використання набутих знань, умінь та навичок у майбутній професії.

Умова 2: Використання нетрадиційних форматів контролю знань здобувачів освіти є доцільним, оскільки контроль їх знань є невід'ємною частиною навчального процесу.

За визначенням, контроль-це співвідношення між досягнутими результатами та запланованими цілями навчання. Деякі вчителі дотримуються традиційного підходу до організації контролю і використовують його переважно для вимірювання результатів. Перевірка знань має надавати інформацію не лише про правильність чи неправильність кінцевого результату діяльності, але й про саму діяльність, тобто про те, чи відповідає форма поведінки даному етапу навчання. Правильне управління навчальною діяльністю здобувачів освіти дає можливість вчителю оцінити набуті знання, вміння та навички, вчасно надати необхідну допомогу та досягти поставлених навчальних цілей. Все це створює сприятливі умови для розвитку когнітивних навичок здобувачів освіти та активізації самостійної діяльності на уроці, що сприяє підвищенню якості освіти.

У своїй роботі вчителям необхідно систематично розробляти та впроваджувати власні інструменти, а також використовувати загально

прийняті форми управління(самостійні та контрольні роботи, усне опитування біля дошки тощо). Вміле використання вчителем різних форм контролю знань і вмінь може допомогти підвищити інтерес здобувачів освіти до вивчення предмета, запобігти запізненням і забезпечити активне залучення кожного здобувача освіти. В результаті нетрадиційних форм контролю знань і вмінь виявляються індивідуальні особливості здобувачів освіти, підвищується рівень підготовки до семінарських занять, своєчасно усуваються недоліки та прогалини в знаннях,підвищується якість викладання.

Наступною умовою є управління знаннями з використанням сучасних інформаційних технологій.

З впровадженням інноваційних освітніх технологій (наприклад, модульного навчання, електронного навчання, дистанційної освіти та новітніх розробок у сфері комп'ютерного навчання) вищі навчальні заклади стикаються з проблемою якісних змін в оцінюванні та управлінні знаннями, набутими студентами в процесі навчання. Необхідно впроваджувати цінові методи і технології, а також створювати умови,за яких на перший план виходить не «оцінювання», а «здобуті знання», їхня якість і сталість.

Підвищення якості освіти та забезпечення рівного доступу до неї є одним із головних завдань сучасної державної політики в галузі освіти, національним пріоритетом, передумовою національної безпеки та умовою реалізації права на освіту.

Пошук механізму оцінювання та контролю якості програм вищої освіти ініційовано всіма навчальними закладами України. Етап верифікації та управління збігається з етапом управління інформацією та інформаційного контролю.

На сучасному рівні розвитку інформаційних системі технологій можна створити програмні засоби, які дають можливість здобувачам освіти управляти своїми знаннями з усіх предметів, які вони вивчають протягом семестру або півріччя.

Таке управління знаннями викликає великий інтересу здобувачів освіти. Це пов'язано з тим, що такі тести є більш спокійними, ніж звичайні заліки чи колоквіуми, мають багатоцільове застосування, можуть бути оцінені об'єктивно і необтяжені присутністю викладача.

Основою нової технології комп'ютерного контролю засвоєння знань є спеціально створені тестові програми, які входять до складу мультимедійної автоматизованої системи (МАС).

Мультимедійна адаптація навчальної системи дозволяє повною мірою використовувати в навчальному процесі пізнавальні можливості інтерактивних комп'ютерних графічних образів (тривимірних графічних ілюстрацій, відео сюжетів зі звуковим супроводом, програм анімаційного моделювання).

Об'єктивність оцінювання знань за допомогою модулів тестування МАОС та навчально-методичного комплексу гарантується тим, що усуваються фактори, які створюють суб'єктивізму традиційних методах управління знаннями. Тест МАОС також може включати завдання з усіх розділів курсу. Тільки професійно розроблені тестів і модулів навчальних комплексах дозволяють коректно атестувати рівень знань здобувачів освіти і якість навчального процесу в різних ключових групах.

Використання автоматизованих навчальних систем з програмними засобами тестування в технологіях дистанційного навчання (ДН) розширює спектр функцій викладання та управління навчанням і значно підвищує їхню роль.

Активізація ролі функції діагностичного контролю при реалізації КНТ обумовлена можливістю більш глибокого і тривалого поточного тестування, своєчасного виявлення прогалину засвоєнні навчальної дисципліни та оперативного прийняття керуючого впливу на процес навчання зданого предмету.

Безперервний контроль (діагностика) рівня знань здобувачів освіти з тієї чи іншої дисципліни є важливою умовою підвищення якості всього навчального процесу.

Комп'ютерні навчальні програми можна класифікувати наступним чином: тренінги (для зміцнення навичок і компетенцій) – як навчальні програми; наставництво (інтерактивне навчання) – орієнтовані на отримання нових знань; проблемне навчання – опосередковане управління діяльністю студента; імітація і моделювання, ігри, контроль – забезпечення різних видів тестування, контролю засвоєння знань, формування вмінь і навичок, демонстрація – реалізація принципу наочності.

Аналіз використання програмного забезпечення показав, що найпоширенішими видами програмного забезпечення є електронні підручники, тренажери, контролюючі програми, довідники, демонстраційні програми, програми імітаційного та моделюючого характеру, а також програми проблемного навчання. Відомо, що всі традиційні комп'ютерні програми, які використовуються в традиційних системах навчання, допомагають подолати один з основних їхніх недоліків, а саме пасивне сприйняття нового матеріалу.

Отже, з вище сказаного можна зробити висновок, що використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі - це, перш за все, найдоцільніший засіб підвищення якості знань здобувачів освіти і, крім того, дуже ефективний засіб підвищення пізнавальної мотивації, прискорення обробки інформації та розвитку самостійності й активності. Комп'ютер дозволяє контролювати індивідуальний темп навчальної діяльності, завдяки чому здобувачі освіти можуть самостійно переходити до наступної частини навчальної інформації, встановлювати швидкість подачі завдань і час, необхідний для їх вирішення.

Висновки до першого розділу

Навчальний рейтинг це «кумулятивна оцінка» або «фонова оцінка», тобто оцінка, яка враховує успішність здобувача освіти за певний період

часу, наприклад, за семестр. Поняття «оцінка» чи «рейтинг» є індивідуальним кумулятивним показником. Обробка результатів системи оцінювання забезпечує кількісні та якісні показники навчальної діяльності окремих здобувачів освіти і дозволяє виставляти персональну оцінку (інтегральний бал, числове значення) кожному здобувачу освіти з будь-якої дисципліни, на будь-якому типі занять та з багатьох дисциплін загалом. Важливим аспектом системи оцінювання є систематичний контроль знань і вмінь здобувачів освіти.

Методи і форми контролю – це засоби, за допомогою яких забезпечується зворотний зв'язок між здобувачем освіти і викладачем під час навчального процесу.

Моніторинг – це сукупність наукових, технологічних, технічних, організаційних та інших засобів систематичного контролю (спостереження) за станом і тенденціями розвитку природних, штучних і соціальних процесів.

Формування мотивації до пізнавальної діяльності є одним із чинників, що впливає на ступінь навчально-пізнавальної активності здобувачів освіти.

РОЗДІЛ II

ВИКОРИСТАННЯ ДІАГНОСТИЧНИХ МЕТОДИК НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ

2.1. Вивчення проблеми у шкільній практиці.

Вивчення проблеми використання рейтингова оцінка знань учнів підвищення якості знань потребувало проведення експериментальної роботи.

Дослідно-експериментальна робота проводилась на базі Криворізького обласного ліцею-інтернату для сільської молоді у два етапи.

На першому етапі були проведені підтверджуючі експерименти, для вирішення наступних питань:

- визначення рівня якості знань учнів;
- прагнення учнів до підвищення якості знань з технології;
- ставлення до уроків трудового навчання та технології.

Експериментальна робота ґрунтувалася на теоретичних положеннях, викладених у першому розділі. Перш за все, ми керувалися цілями оцінювання здобувачів освіти, а саме:

- визначення результатів навчання;
- планування наступних етапів навчального процесу;
- мотивація з допомогою заохочення за успіхи й визначення подальших кроків у навчанні;
- оптимізація процесу навчання.

Завдання в експерименті були підбрані таким чином, щоб відповідати загальній рейтинговій оцінці знань здобувачів освіти:

- виявлення відносного рівня розвитку учнів;
- аналіз причин зміни рівня розвитку під впливом певних подій;
- виявлення потенційних можливостей розвитку.

Діагностування здійснювалось за допомогою таких методів дослідження: тестування, анкетування, бесіда, спостереження.

У ході констатувального експерименту ми прагнули виявити рівень якості знань на уроках трудового навчання та технологій. На основі результатів тестування та спостережень, рівень знань здобувачів освіти було розподілено на чотири рівні.

1. Низький рівень - відсутній інтерес до уроків технології, немає прагнень добитись успіхів у навчанні, низька якість знань; учні не організовані, не можуть повноцінно працювати.

2. Середній рівень - наявний пізнавальний інтерес та слабкий інтерес уроків технології середній рівень знань; учні поверхнево володіють програмним матеріалом.

3. Достатній рівень - рівень якості знань відносно високий. В учнів наявний пізнавальний інтерес та позитивне відношення до уроків технології .

4. Високий рівень - характеризується наявністю позитивного відношення до уроків технології, учні володіють системою знань, умінь і навичок, легко систематизують знання з проектних технологій висока якість знань. Учні добре вміють працювати в групі при виконанні проекту.

Результати констатувального експерименту показали, що у більшості учнів був виявлений низький (35,6%) і середній (39,6%) рівні сформованості якості знань. І лише у 24,6% школярів був високий рівень якості знань.

Дослідження виявило низку причин такої ситуації, серед яких «нудьга» в класі, механічний характер уроків, тобто лише передача вже існуючих знань, відсутність інтересу до навчальних технологій та використання вчителями малоактивних методів навчання. Однак ситуацію вдалося змінити за допомогою розробленої нами програми. Результати були занесені в таблицю 2.1.

Таблиця 2.1.

Результати контрольного тестування (%)

Рівні	Експериментальний	Контрольний
початковий	19,1	20,0
середній	46,3	44,8
достатній	26,7	27,2
високий	8,0	8,0
якість знань	34,0	34,2

У своєму дослідженні ми провели опитування – анкету серед учнів 10-х класів. Десятикласникам пропонувалося визначити рівні розвитку пізнавального інтересу до уроків технології й установити: низький (Н), середній (З), високий (У) рівень. Дані були занесені в таблицю 2.2.

Таблиця 2.2.

Визначення рівня пізнавального інтересу до уроків технології

Рівневі показники	Рівні %		
	Н	З	У
1. Позитивне відношення й інтерес до уроків технологія	36	40	24
2. Володіння уміннями, навичками, прийомами, засобами і знаннями	45	35	20
3. Почуття впевненості в успіху	41	33	26
4. Загальний % показник рівнів пізнавального інтересу до вишивки стрічками	40,6	36	23,4

Аналіз таблиці визначення рівня пізнавального інтересу здобувачів освіти 6-х класів до методики трудового навчання показує, що переважає низький (40,6%) та середній (36%) рівні, і лише 23,4% мають високий рівень.

Варто зазначити, що здобувачі освіти позитивно ставляться до технологій, а 40% мають потребу в них. Викликає занепокоєння той факт, що 36% респондентів не мають інтересу чи мотивації до вишивання. Це свідчить

про те, що здобувачі освіти не бачать зв'язку між життєвими процесами та технологіями, що уроки нецікаві, що немає зв'язку з життям.

Як наслідок, 45% здобувачів освіти мають низький рівень знань з оздоблення виробів, умінь і навичок, а звідси – невпевненість у собі та відсутності відчуття успіху. Лише 20% здобувачів освіти шостих класів мають структурований арсенал знань, умінь, навичок, компетенцій і технік вишивання, а також друкованих і настільних методів роботи. Причини такої ситуації можна змінити, використовуючи ділові ігри в навчальному процесі. Зібрані дані дозволили виявити такі проблеми у вивченні теми: «Оздоблення виробів».

Було проведено анкетування з метою визначення ставлення здобувачів освіти до предмету «Технології» та рівня зацікавленості у вивченні декоративного оздоблення виробів. Результати показали, що: 75% здобувачів освіти не хотіли вчитися вишивати стрічками і вважали ці заняття не цікавими, складними і незрозумілими; 10% вважали завдання дуже легкими; 95% учнів хотіли б використовувати картинки для вишивання, схеми, ігри та додаткові матеріали.

Ми також спостерігали за здобувачами освіти в технічних класах і вивчали їхню активність на уроках. Наші спостереження показали, що активність на уроках була дуже низькою, здобувачі освіти дуже повільно і неохоче виконували завдання, поставлені вчителем. Результати констатувального експерименту показали, що більшість здобувачів освіти мають низький (35,6%) та середній (39,6%) рівень творчих здібностей у вишивці стрічками. Лише 24,6% мали високий рівень розвитку творчих здібностей.

Причинами такої ситуації були названі «нудьга» на уроках, механічне викладання передачі вже наявних знань, відсутність інтересу до викладання технологій, а також недостатнє використання вчителями активних методів навчання.

Для експериментального дослідження нами було визначено наступні **критерії**:

- ставлення учнів до рейтингу оцінювання учнів;
- значимість використання діагностичних методик в процесі навчання;

Дослідження здійснювалось за допомогою таких методів: тестування, анкетування, бесіда, спостереження.

До критерію «**ставлення здобувачів освіти до рейтингу оцінювання**» ми визначили рівні та показники, які занесені в таблицю 2.3.:

Таблиця 2.3

Визначення рівнів та показників ставлення здобувачів освіти до рейтингу оцінювання

Рівні	Показники
достатній	здобувач освіти має ґрунтовні теоретичні знання стосовно моніторингу, потенціалу, розуміє якими шляхами можна поліпшити якість освіти в процесі навчання та поза ним
середній	здобувач освіти дає неточні відповіді на питання анкети, не може їх чітко сформулювати, має опосередковані знання стосовно моніторингу, потенціалу, дає неточні відповіді стосовно шляхів підвищення інтелектуального розвитку в навчальному процесі; байдуже ставиться до підвищення та розвитку якості освіти
низький	пропуск більшості відповідей, неправильне визначення моніторингу, потенціалу, відсутність теоретичних знань з питання, нерозуміння важливості підвищення та розвитку якості освіти

Результати проведення анкетування наведено в таблицях 2.4 та 2.5:

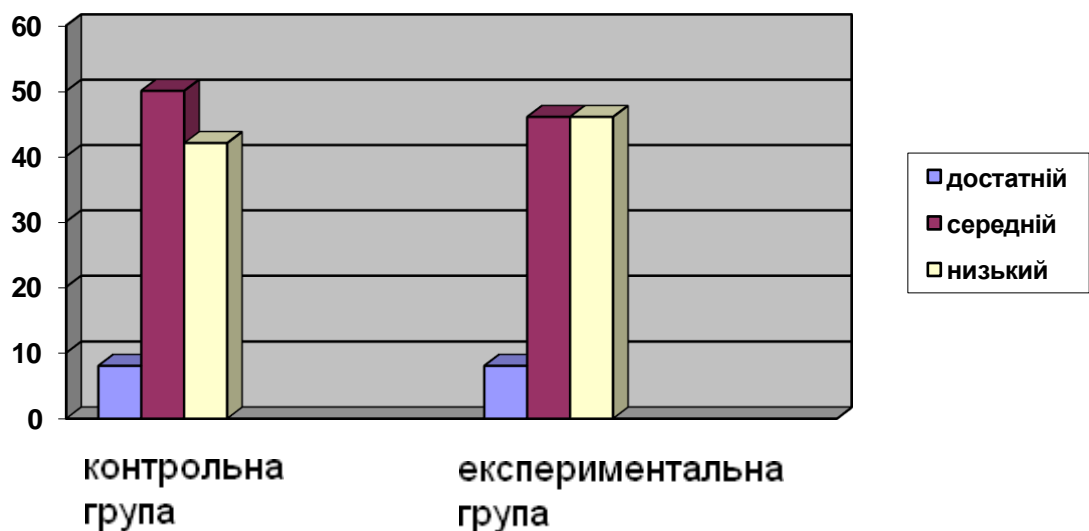
Таблиця 2.4

Контрольна група		
Рівень	кількість студентів	%
достатній	1	8
середній	6	50
низький	5	42

Таблиця 2.5

Експериментальна група		
рівень	кількість студентів	%
достатній	1	8
середній	6	46
низький	6	46

Отримані результати констатувального експерименту за критерієм «ставлення учнів до рейтингу оцінювання» відображені у гістограмі.

Таким чином, хоча результати анкетування в контрольній та експериментальній групах виявилися майже ідентичними, аналіз загальної картини свідчить про те, що здобувачі освіти не розуміють сутності понять

рейтингового оцінювання, освітньої діагностики та потенціалу, а третина здобувачів освіти мають низький рівень, що свідчить про недостатню обізнаність щодо способів моніторингу якості освіти та його активізації в навчальному процесі та байдужість.

Отже, з отриманих результатів можна зробити висновок, що викладачам необхідно приділяти більше уваги рейтинговому оцінюванню знань здобувачів освіти та використовувати різні методи сприяння активізації. Таким чином, отримані результати доводять актуальність теми кваліфікаційної роботи та підтверджують її мету і гіпотезу.

Щоб визначити значимість використання рейтингових методик в процесі навчання нами також було проведено анкетування:

Анкета « Рейтингова оцінка якості знань учнів »

1. Чи вважаєте ви рейтинг і контроль якості знань спорідненими поняттями?
2. Що, на вашу думку, є рейтингова оцінка якості знань?
3. Чи доцільно проводити рейтингову оцінку якості знань у школі?
Чому?
4. З якою метою проводять діагностування якості знань?
5. Які методи слід використовувати при рейтинговій оцінці якості знань учнів?
6. Як ви вважаєте, рейтинг якості знань учнів повинна проводитись в кілька етапів на протязі тривалого часу чи одноразово? Чому?
7. Як рейтинг якості знань учнів впливає на якість освіти?
8. З яких предметів (або предметів якого напрямку) слід проводити діагностику якості знань?
9. Чи проводилась колись рейтинг якості знань у вашій школі?
10. Чи здатна рейтингова оцінка якості знань з профільних предметів поліпшити навчально-виховний процес?

До критерію «значимість використання рейтингових методик в процесі навчання» ми визначили такі рівні та показники:

Таблиця 2.6.

**Визначення рівнів та показників значимості використання
діагностичних методик у процесі навчання**

Рівні	Показники
достатній	здобувач освіти точно формулює визначення рейтингу, добре розуміє це поняття, має хороші теоретичні знання з цього питання та розуміє важливість застосування рейтингових методик
середній	здобувач освітимає нечітке формулювання сутності поняття реєтингове оцінюванн , опосередковані теоретичні знання з цього питання та недостатнє розуміння мети використання діагностичних методів у навчальному процесі
низький	пропуск більшості відповідей, неправильне визначення рейтингу, відсутність теоретичних знань з питання, нерозуміння важливості використання рейтингових методик

Результати проведення анкетування наведено в таблицях 2.7 та 2.8:

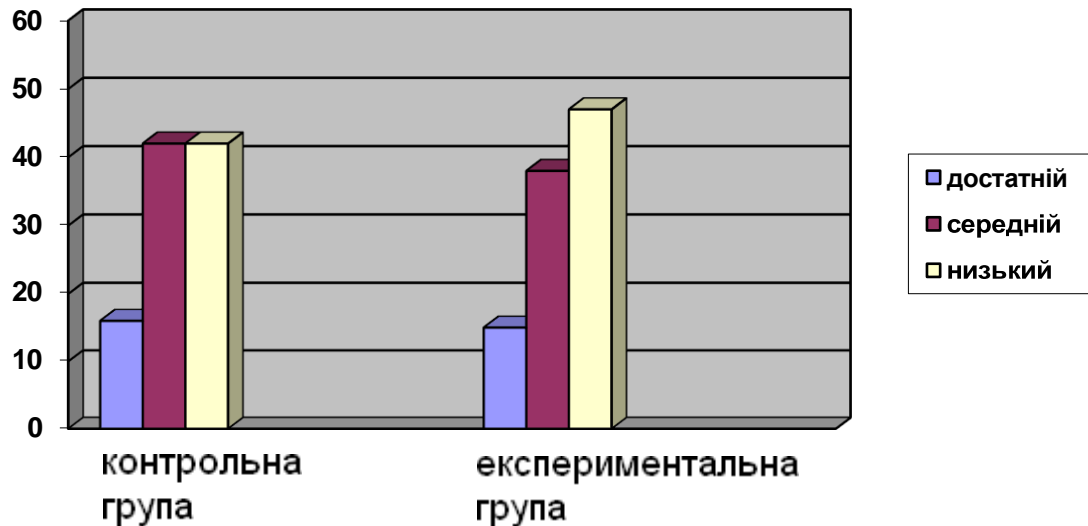
Таблиця 2.7. Контрольна група

рівень	Кількість студентів	%
достатній	2	16
середній	5	42
низький	5	42

Таблиця 2.8. Експериментальна група

рівень	кількість студентів	%
достатній	2	15
середній	5	38
низький	6	47

Отримані результати констатувального експерименту за критерієм «значимість використання рейтингових методик в процесі навчання» відображені у гістограмі.

Загалом, результати анкетування свідчать про те, що здобувачі освіти погано розуміють поняття рейтингу і не мають уявлення про те, для чого потрібні рейтинги і чи варто їх використовувати.

Крім того, з метою встановлення валідності експерименту та відображення реальної картини використання рейтингових методів, анкета була проаналізована більш детально. Результати цього аналізу показали, що лише невелика кількість вчителів використовує рейтингові методи для оцінювання знань здобувачів освіти, тоді як більшість використовує традиційні методи. Таким чином, було підтверджено актуальність написання даної кваліфікаційної роботи.

2.2. Методична розробка уроків з теми

Результати констатувального експерименту стали основою для проведення формуального експерименту. Мета такого полягала експериментальній перевірці педагогічних умов використання рейтингового оцінювання якості знань здобувачів освіти на уроках технологій.

В ході формуального експерименту ми прагнули забезпечити зв'язок теорії зі шкільною практикою;

- залучити здобувачів освіти до активного співробітництва;
- підвищити зацікавленість здобувачів освіти в отриманні глибоких

знань з методики створення виробів в техніці вишивки стрічками. З цією метою нами було проведена серія уроків у 10-му класі з використанням активних форм навчання та впровадження методів діагностування на уроках технології, що внесено до таблиці 2.9.

Таблиця 2.9.

**Дослідно –експериментальна програма з вивчення розділу
«Вишивка стрічками» у 10- му класі.**

Тема уроку	Форма проведення	Кількість годин та методи діагностики
Історія виникнення вишивки стрічками	Комбінований урок	2 Спостереження, контрольна робота, тестування з метою виявлення IQ (рівня інтелекта) (Додаток А)
Основні стилі та напрямки в дизайн різних виробів в техніці вишивки стрічками	Урок – диспут	4 Бесіда, спостереження. Анкетування, визначення рівнів знань учнів (Додаток Б)
Робота зі стрічками	Урок – засвоєння нових знання	4 Тестування. Анкетування, моделювання педагогічних ситуацій
Виготовлення квітів з атласних стрічок в техніці «канзаші»	Урок – практичне заняття	4 Тестування на виявлення творчих здібностей учнів, педагогічні ситуації
Захист дизайнерських проєктів «Акcesуари», «Моя кімната», «Ярмарок краси».	«Виставка презентація»	4 Аналіз виготовлених виробів

Наведемо плани конспекти уроків з теми «Вишивка стрічками».

Тема: Робота зі стрічками

Мета уроку:

а) навчальна:

- ознайомити учнів з історією виникнення вишивки стрічками, прикрас зі стрічок;
- навчити підбирати гармонійні колірні поєднання;
- навчити учнів працювати з стрічками;
- познайомити учнів з різними роботами зі стрічок і основними прийомами роботи;

б) розвиваюча:

- сприяти формуванню та розвитку пізнавального інтересу до предмета, до виду рукоділля, розвивати творчий підхід до виконання робіт і кругозір школярів, розвивати самостійність;

в) виховна:

- сприяти формуванню в учнів навичок культури праці: точності, акуратності, економної витрати матеріалів;
- виховувати дисциплінованість, дбайливе ставлення до обладнання.

Тип уроку: засвоєння нових знань, умінь і навичок з використанням презентації.

Структура уроку:

1. Організаційний момент (1 хв.);
2. Актуалізація опорних знань і вмінь здобувачів освіти(4 хв.);
3. Вивчення нового матеріалу (30 хв.);
4. Закріплення нових знань і вмінь здобувачів освіти (5 хв.);
5. Підведення підсумків(3 хв.);
6. Домашнє завдання (2 хв.)

Хід уроку :

I. Організаційний етап:

- привітання;

- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів освіти до уроку;
- призначення чергових.

II. Актуалізація опорних знань і вмінь здобувачів освіти.

Сьогодні ми проведемо урок з теми «Робота зі стрічками». Відкрийте ваші зошити і запишіть тему заняття.

На цьому занятті ми познайомимось з різноманітними виробами зі стрічок, матеріалами і пристосуваннями, використовуваними в роботі зі стрічками.

(слайд № 1)

III. Вивчення нового матеріалу.

Історія розвитку стрічок (слайд № 2)

Прародителькою шовкових смужок була мотузка з рослинних волокон: перетворившись спочатку в тасьму, вона дочекалася винаходу ткацького верстата і стала вишуканою стрічкою.

Прикрашати пишні зачіски і одяг строкатими, вузькими смужками тканини було прийнято ще в доісторичні часи - свідомством тому служать численні знахідки археологів. Що стосується античних цивілізацій, то в їх час всілякі пов'язки і тасьма були вже більш вишуканими: розшиті срібними ізолотими монетами, нитками і намистинами. Більш того, за кольором і якості стрічок, якими розшивають одяг, можна було визначити приналежність людини до того чи іншого роду клану і навіть його соціальний статус.

Середньовіччя привнесло в історію стрічок ще одну цікаву главу: шнурами і вузькими смужками оксамиту і гобеленового шиття прикрашали не тільки наряди, але і підв'язували стали модні в той час важкі порт'єри, а також балдахіни над ліжками в спальнях і спинки стільців, поклавши, до речі, міцний початок ідеї м'якого крісла. Спочатку розшиті стрічками і коштовностями плаття, потім - туфлі, пізніше - найтонша білизна: вишивка стрічками завжди привертала цінителів розкоші придворних модників.

Що прикрашають стрічками? (слайди № 3 –25).

Шовкові стрічки і тасьма, застосовувані для обробки, міцно увійшли в наше повсякденне життя. Їх застосовують для обробки будинків на свята, прикраси подарунків, букетів і для прикраси одягу. Стрічки "оживляють" зачіску, а оброблені ними речі набувають так звану "родзинку". Красива стрічка додає подарунку вишуканість, перев'язаний стрічечкою букет виглядає не тільки привабливішою, але і багатше. Сьогодні робота зі стрічками широко застосовується для виготовлення прикрас для шапочок, сумок, одягу, різних предметів домашнього побуту (подушок, панно, картин, штор і ін.)

Сумочки прикрашені стрічками можна використовувати на всі випадки життя. Сумочка прикрашена великими квіточками підійде для пляжу. Також стрічками можна прикрашати не тільки шпильки, але і обідки, пов'язки для волосся, сережки, кольє і навіть кільця. І, звичайно, навіть найпростіше плаття, звичайна блуза або непримітний капелюшок можуть перетворитися на нарядний і неповторний предмет урочистого туалету, якщо додати до них голку, стрічки, уміліруки і трохи творчості.

Як розшивають стрічками?

У неймовірному різноманітності наявних в даний час у продажу стрічок і тасьми виділяють дві основні групи: стрічки, які можна прати, і декоративні стрічки.

Стрічки й тасьму, що підлягають пранню, роблять з тканин вищої якості з кромкою. На бобінах ви знайдете докладні рекомендації, як їх прати, прасувати, линяють вони, та іншу необхідну інформацію.

Використовувати в роботі можна стрічки різної ширини: від 2 до 40 мм. В даний час випускають стрічки з пофарбованого шовку 186 кольорів і 5 різних розмірів. Стрічками можна вишивати по тканині, з стрічок можна виготовляти квіти, листя та ін. Технік роботи зі стрічками велика безліч. Нижче ми розглянемо більш докладно одну з технік роботи зі стрічками –

японська техніка виготовлення прикрас для волосся «канзаші». Поєднання кольорів

При створенні виробів велике значення має підбір колірної гамми, оскільки невдале поєднання різних кольорів може зіпсувати будь-який візерунок. Правильно зорієнтуватися в різноманітті кольорів і відтінків вам допоможе дана таблиця. (слайд № 26 – 27)

Прикраси для волосся, виконані в техніці "Канзаші" (слайд № 28 –34)

Канзаші - це прикраси для волосся, використовувані в традиційних японських зачісках.

Канзаші - це не просто квіти з тканини, не просто прикраси і шпильки, канзаші - це ціле мистецтво.

Звичайно ж японські майстрині роблять канзаші зовсім по іншому. Наприклад, вони використовують шовкову тканину і рисовий клей.

Існує всього 2 види пелюсток: *гострий і круглий* (слайд № 35 –42). Круглий пелюстка, в свою чергу, має декілька варіантів виконання: може бути в складочку, з реберцями всередині, поширше і вужче, двоколірним або з додаванням вузької атласної стрічки. Для того щоб пелюстка не розгорталася, шари тканини непомітно скріплюють клеєм, кількома дрібними стібками або оплавився вузький кінчик і склеївши (стиснувши пальцями або пінцетом) ще теплий оплавлений зріз.

Для наочності розберемо прийоми складання різних пелюсток на прикладі паперу. Початок роботи завжди однаковий – вирізаємо квадрат, складіть його по діагоналі. Далі працюємо з трикутником, який отримали.

Гостра пелюстка.

Трикутник складіть 2 рази навпіл. Кут із зворотного боку пелюстки можна підрізати, для того щоб він був більш плоским. А якщо цей зріз оплавити і стиснути (склеївши при цьому всі верстви), а пелюстку потім вивернути, то отримаємо чудовий листочок.

Кругла пелюстка.

Трикутник зігнути навпіл, куточки відігнути до лінії згину, кожен зі свого боку.

Круглий широкий.

Трикутник зігнути навпіл і знову розвернути - намітили середину. Куточки відігнути до лінії середини трикутника. Одержаний ромб перевернути на іншу сторону. Куточки ромба зігнути до лінії його середини. Пелюстку зігнути вздовж навпіл (заховавши куточки всередину).

Круглий звужений.

Аналогічний попередньому, тільки куточки ромба складіть іншим способом.

Круглий у складочку (варіант 1).

Зігнути трикутник навпіл. Відігніть один куточок до лінії згину зі зміщенням. Зробити складку в тому ж напрямку. Зробити все те ж саме з іншого боку.

Круглий у складочку (варіант 2).

Аналогічно варіанту 1, тільки відгинаємо куточки і закладаємо складочки без зміщення.

Збір квітки.

Зберіть пелюстки на нитку і стягніть. Обтягніть крепом гурток з картону діаметром 2-3 см. або крупний плоский гудзик. Рясно змастіть клеєм отриману підставу з виворітного боку і приклейте квітку. Середину квітки прикрасьте намистинами, стразами, декоративними елементами.

IV. Закріплення нових знань і вмінь учнів (слайд № 43)

- Як підібрати тканину за кольором і малюнком?
- Назвіть які використовують інструменти для «канзаши»?
- Що прикрашають стрічками?

V. Підведення підсумків

Рефлексія

Виставляння оцінок

Вже зараз багато робіт здобувачів освіти займають призові місця на різних конкурсах і конференціях. Діти своїми руками роблять оригінальні подарунки для друзів і близьких, а також для себе особисто. Дуже сподіваюся, що отримані сьогодні на уроці знання знадобляться вам у вашому житті. Не зупиняйтеся перед труднощами, не бійтеся творити.

VI. Домашнє завдання

1. Підібрати квітку для роботи в техніці "Канзаші"
2. На наступний урок принести зошит, робочу коробку, стрічки, клей, свічку.

Тема: Виготовлення квітів з атласних стрічок в техніці «канзаші»

Мета уроку:

а) навчальна:

- ✓ познайомити з технікою канзаші;
- ✓ навчити виготовляти з атласних стрічок об'ємні квіти;
- ✓ долучити до історичних традицій японської культури;

б) розвиваюча:

- ✓ розвинути образну пам'ять, ініціативність у художній творчості, емоційно – естетичну чуйність, смак, творчі здібності;

в) виховна:

- ✓ сприяти формуванню в учнів навичок культури праці: точності, акуратності, економної витрати матеріалів;
- ✓ виховувати дисциплінованість, дбайливе ставлення до обладнання;

Тип уроку: комбінований урок

Структура уроку:

1. Організаційний момент (1 хв.);
2. Актуалізація опорних знань і вмінь здобувачів освіти (4 хв.);
3. Вивчення нового матеріалу (15 хв.);
4. Практична частина:

- а) вступний інструктаж; (10 хв.);
- б) поточний інструктаж; (7 хв.);
- 5. Закріплення нових знань і вмінь здобувачів освіти (5 хв.);
- 6. Підведення підсумків(2 хв.);
- 7. Домашнє завдання (1 хв.).

Хід уроку :

I. Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності учнів до уроку;
- призначення чергових.

II. Актуалізація опорних знань і вмінь учнів.

У світі кольорів так тепло і прохолодно,
Цілий букет ароматів і звуків.
Кожна квітка - він за своїм ошатний .....
У формі вишуканих, святкових кубків!
У світі кольорів я бажала б залишитися,
Стати героїнею розповідей і казок,
Щоб красою щодня милуватися,
Злитися з гармонією світла і фарб!

Як ви гадаєте чому урок почався з таких віршів?

III. Вивчення нового матеріалу.

Бесіда

Кандзасі (яп., в транскрипції ромадзі - kanzashi, в російській мові іноді використовується некоректна транскрипція «канзаші» або «Канзас») - прикраси для волосся, використовувані в традиційних китаайських і японських зачісках.

Приблизно 400 років тому в Японії змінився стиль жіночої зачіски: жінки перестали зачісувати волосся в традиційній формі taregami, а довге пряме волосся стали укладати в витіюваті і химерні форми - nihongami. Для

укладання волосся використовували різні предмети - шпильки, палички, гребені. Саме тоді простий гребінець – перетворюється у витончений незвичайної краси аксесуар, який стає справжнім витвором мистецтва. Японські *kushi* (гребені) і *kanzashi* (шпильки) стали виразом жіночого характеру, соціального положення та сімейного статусу. Дивлячись на жіночу зачіску, можна було сказати, до якого соціального класу належить жінка, чи була вона в шлюбі чи самотня, її вік і, навіть скільки в неї дітей. Таким чином, прикраси для волосся стали грати дуже важливу роль в гардеробі японської жінки. Найчастіше витрати на прикрасу волосся перевищували вартість найдорожчого розшитого шовкового кімоно. До початку сучасної епохи декоративні гребені і шпильки, відомі під загальним ім'ям *kanzashi*, були важливою частиною японської моди і соціальної культури.

В даний час кандзасі найчастіше носять наречені і ті, хто надягає кімоно, або люди, пов'язані з кімоно за родом своєї діяльності - такі як гейші, таю і Юдзо або знавці японських традицій, на японській чайній церемонії і під час створення ікебани. Проте з деяких пір спостерігається відродження традицій кандзасі серед молодих японських жінок, які бажають додати витонченості та елегантності своїм зачіскам.

Кандзасі виготовляються з широкого діапазону матеріалів - таких як лакується дерево, золото і срібло, різні метали (найчастіше покриті сріблом або золотом), панцирі черепах і шовку (втім, зараз стали виробляти кандзасі з пластмаси).

Особливе місце серед кандзасі займають *Hana kanzashi* - квіткові прикраси: шпильки, палички і гребені з шовковими квітами. Вони створюються японськими майстрами з квадратів шовку технікою, відомої як *tsumami* (складання). Кожен квадрат тканини, згорнутий за допомогою щипців, перетворюється в одну пелюстку квітки. Вони приєднуються до основи, щоб створити цілі квіти, або збираються за допомогою шовкової нитки, щоб вийшла послідовність кольорів. Гейші носять різні *hana kanzashi*

в залежності від місяця або свята. Сезонні канзаші повторюють природне цвітіння рослин в різні пори року. Це стосується насамперед до гейш - саме вони носять канзасі майже постійно і змушені звертати увагу на зміну сезонів.

На сьогоднішній день прикраси в техніці Kanzashi tsumami знаходять свою популярність далеко за межами Японії. До слова сказати, «канзаші» в сучасному варіанті, це не тільки прикраси для волосся у вигляді всіляких шпильок, їх можна використовувати і як брошок, різного декору і всього того, на що вистачить Вашої фантазії! Зробити ці милі квіткові прикраси не так складно, як може здатися на перший погляд.

IV. Практична частина.

а) Вступний інструктаж.

Наглядна демонстрація послідовного процесу виготовлення квітів в техніки «канзаші»

Матеріали та інструменти.

Справжні *тсумамі* – канзаші виготовляються з натурального шовку, але, в принципі, на них можна пустити шматочки практично будь-яких тканин потрапили вам у руки.

Креп-сатин буває різних кольорів, тому легше підібрати певний відтінок, а квадрати потрібного розміру вирізаються індивідуально - не проблема з пелюстками одного кольору та різного розміру. Він м'який - округлі пелюстки витонченіші, їм легше надати бажаної форми. Для створення гострих пелюсток недоліком є м'якість креп-сатину - заготівлю необхідно прасувати в зібраному вигляді. Однак все залежить від того, яку пелюстку ви хочете отримати. Серед очевидних недоліків можна назвати те, що він чорніє при спалюванні, тому виникає проблема світлого кольору. Відкриєш рота – не тане, а пече.

Органза. Добре плавиться і не змінює колір при розплавленні. Але він легше спадає, ніж креп-сатин, і легко втрачає форму, тому поводитися з ним потрібно дуже обережно.

Капрон має ті ж переваги, що і органза - він відмінно плавиться.

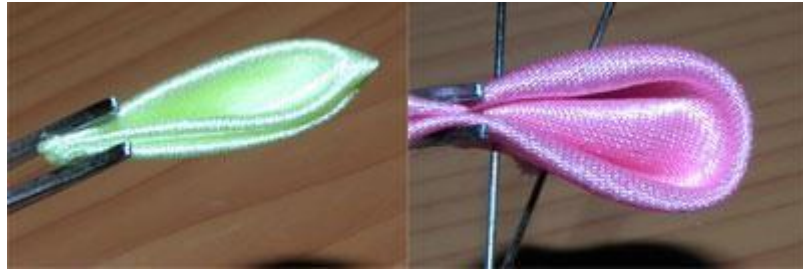
Однак, на відміну від органзи, він не ламається і не деформується. Він простий у використанні, але він дуже жорсткий і округлі пелюстки виглядають незграбно. Але для людей з гострими краями він все-таки більше підходить. Стрічка легко горить, практично не тримає форму, її легко нарізати на квадрати. Твердіше креп-сатину, але м'якше капрону. Однак підібрати потрібний відтінок може бути проблематично, особливо зі стрічками одного кольору, але різної ширини. Можна додати бісер, аксесуари, стрази, паєтки та бісер для додаткової вишуканості. Вам також знадобляться голка з ниткою, ножиці та пінцет — підійдуть будь-які довгі пінцети з довгими зонами тиску на обох кінцях. Наприклад, лікувальні можна придбати в аптеках. Або зшити - купити в магазині для рукоділля. Для розмітки тканини вам знадобиться лінійка, ручка, білий кравецькі олівець або шматок мила (для темних тканин). Вам також знадобляться свічка або запальничка, щоб обпалити краї, шпильки та клей.

Іноді, для додання квітці жорсткості, використовую лак для волосся. З часом, правда жорсткість пропаде, але щоб зафіксувати форму до збірки, перед подальшим закріпленням клеєм - цей спосіб чудово підходить. Якщо тканина сильно сиплеться, краю квадратиків можна обережно оплавити.

б) Поточний інструктаж:

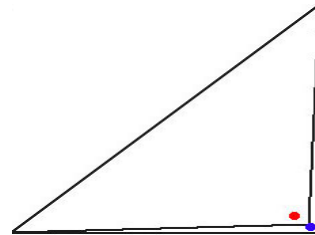
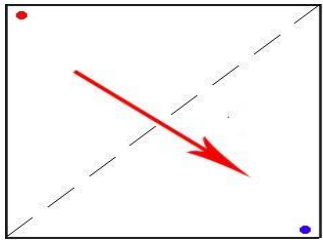
- інструктування здобувачів освіти з виконання окремих операцій і завдання в цілому;
- надання допомоги слабо підготовленим до виконання завдання здобувачам освіти;
- контроль за дбайливим ставленням здобувачів освіти до засобів навчання;
- раціональне використання навчального часу здобувачами освіти.

Основних пелюсток два - гострий і круглий. На їх основі робиться більшість хана - канзаші.

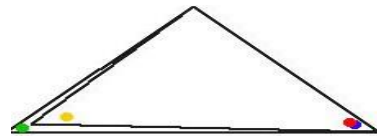
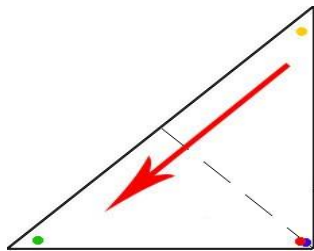

Почнемо з гострої пелюстки.

Складаємо квадратик навпіл:

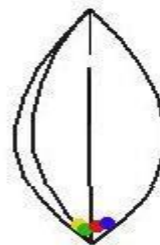
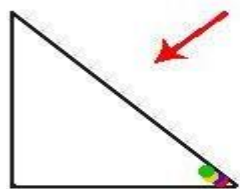

І ще раз навпіл:

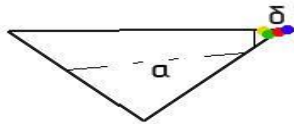

Якщо м'яка тканина, а пелюстка хочеться зовсім гостра, з вузьким краєм - складену заготовку можна пропрасувати праскою.

Тепер подивимося на складений квадратик з боку діагоналі - у нас вийшла гостра пелюстка:

Кінчик пелюстки «б» підрізаємо і обпалюємо.

Та, якою ви хочете отримати квітку - високу, низьку, з нахилом чи без - визначає положення лінії «а», по якій потрібно підрізати пелюстку.

Квітка з цілими та підрізаними по лінії «а» пелюстками:

Можна залишити дірку в серединці пелюстки, можна її запаяти наглухо, можна взагалі не різати по лінії «а» - це залежить від бажаного виду квітки.

Ось, наприклад, у цього на зовнішніх пелюстках залишено отвір, а на маленькій, внутрішній квітці, пелюстки наглухо запаяні:

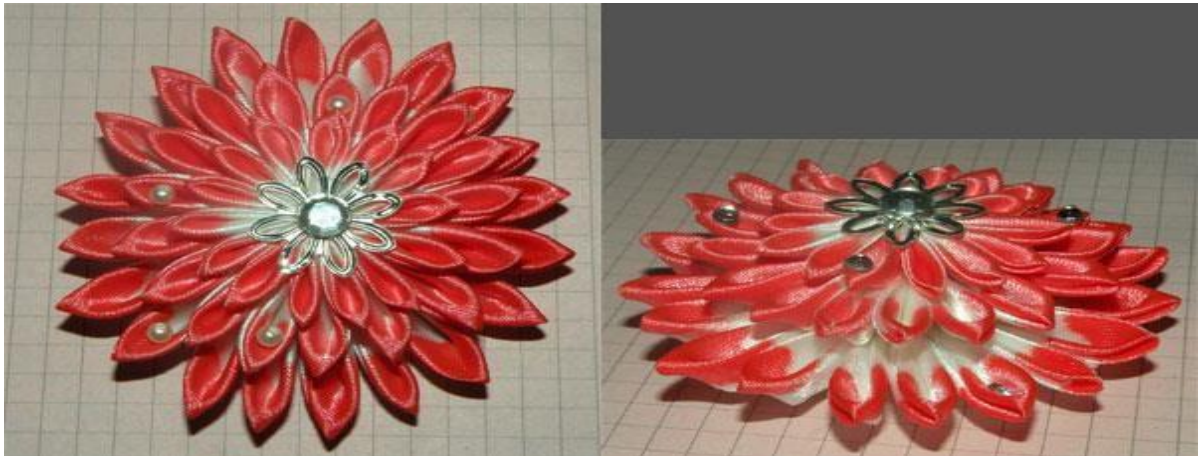
Якщо тканина не сиплеться - її можна і не обпалювати. Але обпалені краї зазвичай сплавлюються, і тримаються самі, а щоб не розгортались неопалені пелюстки - доведеться закріпити його шпилькою. Готові пелюстки відкладаємо вбік.

Зробивши необхідну кількість пелюсток, збираємо їх на нитку і стягуємо в кільце:

Замаскувати серединку паетками або намистинкою - і квітка готова.

2.3. Обґрунтованість систематичних досліджень рейтингових оцінок здобувачів освіти.

На контрольному етапі дослідно-експериментальної роботи перевірено ефективність розробленої системи навчання. З цією метою були

проведені повторні дослідження за тими ж критеріями, що й експерименти перевірки.

Ефективність роботи відображають якісні зміни наступних показників:

- Ставлення студентів до вивчення технологічних курсів;
- Пізнавальна діяльність учнів на уроках технології;
- Рівень якості знань студентів з використанням касет;
- Рівень якості знань студентів з використанням касет.

Наше дослідження показує позитивну динаміку: підвищення інтересу до технічних курсів, підвищення активності здобувачів освіти, підвищення якості знань. Повторні опитування бажаючих отримати освіту показують високий інтерес до предмету. Багато відповідей включали наступне:

- Здобувачі освіти висловлюють своє захоплення предметом (64%);
- Надає деякі нові варіанти вирішення завдань (48%);
- Почніть серйозно вивчати предмет (56%).

Наші експерименти демонструють діагностичну активність у навчанні, що вплинуло на підвищення якості знань здобувачів освіти.

Даний факт підтверджено підсумковою контрольною роботою з уроків технології, результати якої занесені у таблицю 2.9.

Таблиця 2.9.

Підсумкова перевірка знань

Рівні	Експериментальний		Контрольний	
	Констатувальний	Формувальний	Констатувальний	Формувальний
початковий	20	9	22	22
середній	45,3	26,3	46,8	46,4
достатній	25,7	45,7	22,2	22,6
високий	9	19	9	9
Якість знань	34	65,5	31	31

З таблиці видно, що прогрес, досягнутий в експериментальних класах, значно вищий, ніж у контрольних класах.

Порівнюючи результати формувального та констатувального експериментів, можна зробити висновок, що запропонована програма підвищує якість знань здобувачів освіти технічних класів і створює умови для формування стійкого інтересу до предмета.

Останнє визначалося за допомогою підсумкового опитування, в якому здобувачам освіти було запропоновано відповісти на наступні запитання:

«Чи подобаються Вам уроки технології?»

Результати відображені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10.

Відношення учнів до уроків технології.

Відношення до уроків	До експерименту	Після експерименту
Позитивне	15%	77%
Байдуже	27%	23%
Негативне	58%	0%

Результати свідчать про ефективність експериментальної роботи, оскільки збільшилася кількість здобувачів освіти з позитивним ставленням до уроків технологій, зменшилася байдужість і зникло негативне ставлення до предмета.

На ефективність пропонованої програми вказують і такі фактори:

- підвищення активності здобувачів освіти на уроці;
- виникнення інтересу до нового матеріалу;
- ґрунтовна та систематична підготовка домашнього завдання;
- зацікавленість в отриманні гарних оцінок;
- питання, які виникають у здобувачів освіти у ході вивчення

нового матеріалу.

Окрім навчальних навичок, дана програма внесла значні зміни у виховний процес. А саме:

- здобувачі освіти стали більш згуртованими;
- розвинулось почуття відповідальності за отримані оцінки;
- покращились стосунки між здобувачами освіти.

В процесі формуючого експерименту, як видно з таблиці 2.6, в учнів експериментального класу 10-профіль ХГ підвищується рівень якості знань, у порівнянні з класом профіль ІГ.

Таблиця 2.11.

Рівень якості знань учнів.

Клас	Рівень	До експерименту	Після експерименту
10-ХГ	Низький і середній	48,12%	20,3%
	Високий	51,82%	79,7%
10-ІГ	Низький і середній	31%	35,4%
	Високий	69%	64,6%

У результаті якості знань в експериментальних класах значно покращилася. 79,7% здобувачів освіти мали високий рівень знань, а 20,3% - низький. Це свідчить про те, що впровадження стимулюючих видів діяльності та завдань на уроках технології призвело до підвищення рівня знань, умінь і навичок здобувачів освіти, а також їхнього інтересу та позитивного ставлення до предмета.

Основою формувального експерименту стала система уроків з теми «Вишивка стрічками». Тема складалася з п'яти уроків. Наприклад, урок-бесіда, урок-прес-конференція, урок-гра, урок-екскурсія, урок-рольова гра, урок засвоєння нових знань, урок-звіт.

Друге опитування було проведене з метою вивчення ставлення учнів до розвитку свого інтелектуального потенціалу, і були визначені ті ж рівні «достатній» та «помірно низький».

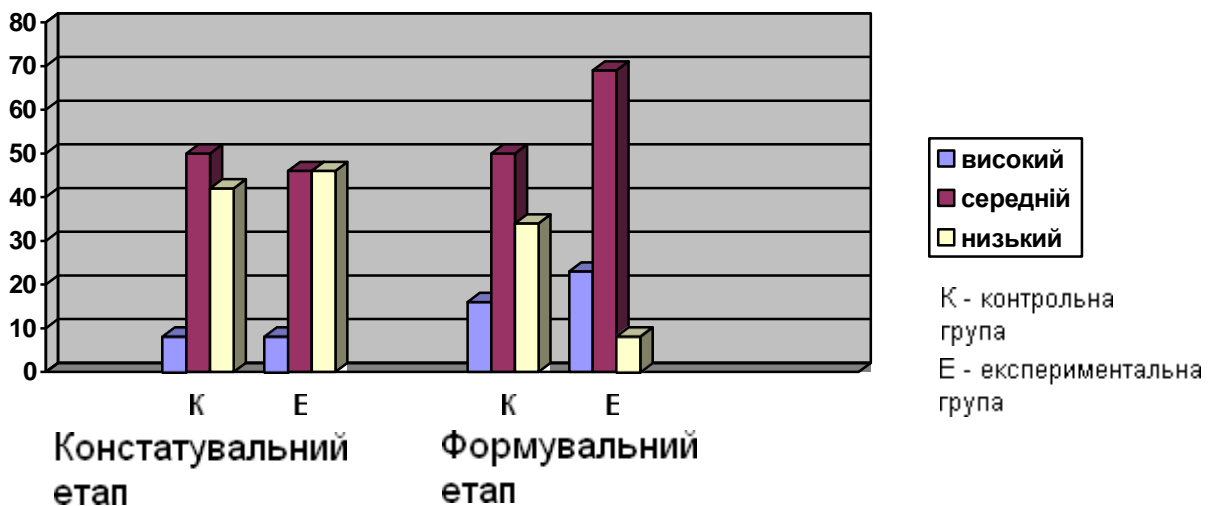
Тому порівняємо результати опитування на констатувальному та формувальному етапах за критерієм «ставлення здобувачів освіти до розвитку свого інтелектуального потенціалу»:

Таблиця 2.12

Порівняльна таблиця результатів за критерієм «ставлення здобувачів освіти до розвитку інтелектуального потенціалу»

Рівні	Констатувальний етап				Формувальний етап			
	Контрольна група		Експериментальна група		Контрольна група		Експериментальна група	
	кількість студентів	%	кількість студентів	%	кількість студентів	%	кількість студентів	%
достатній	1	8	1	8	2	16	3	23
середній	6	50	6	46	6	50	9	69
низький	5	42	6	46	4	34	1	8

Отримані результати за критерієм «ставлення здобувачів освіти до розвитку інтелектуального потенціалу» відображені у гістограмі.

Порівнюючи дані опитування за критерієм «ставлення здобувачів освіти до розвитку свого інтелектуального потенціалу», можна побачити, що спостерігається покращення результатів, як у контрольній, так і в

експериментальній групі, але в контрольній групі це покращення не є вирішальним, тоді як в експериментальній групі спостерігається зростання на 15% на достатньому рівні та на 19% на середньому рівні, що свідчить про ефективність використаних методик. Доведено ефективність використаних методів.

З метою визначення важливості використання методів оцінювання в навчальному процесі було проведено повторне опитування, яке визначило ті ж рівні: достатній, середній та низький.

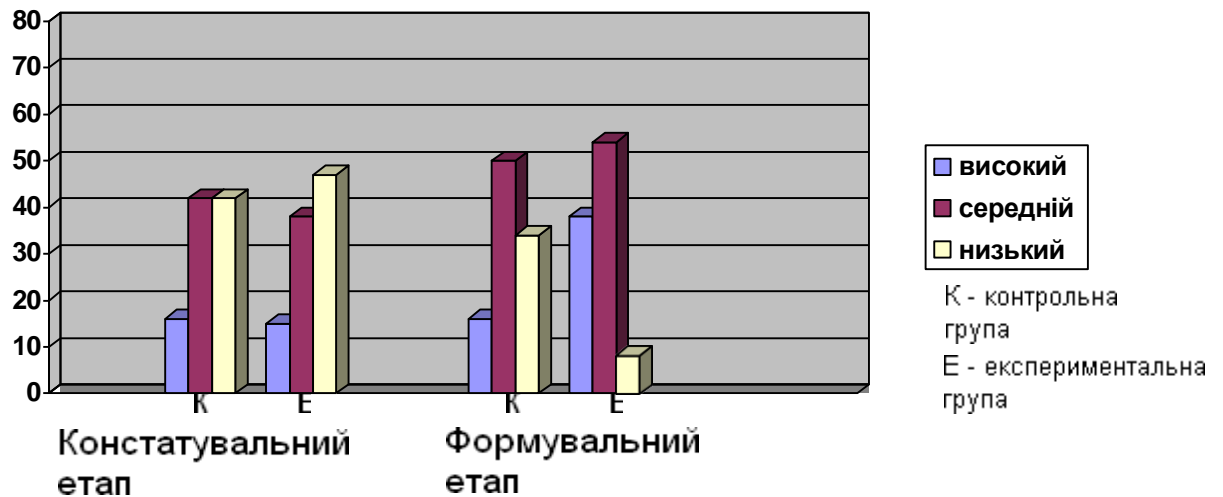
Тепер порівняємо результати опитування за критеріями: «значимість використання рейтингових методик в процесі навчання» на констатувальному та формуальному етапах:

Таблиця 2.13

Порівняльна таблиця результатів за критерієм «значимість використання рейтингових методик в процесі навчання»

Рівні	Констатувальний етап				Формувальний етап			
	Контрольна група		Експериментальна група		Контрольна група		Експериментальна група	
	кількість студентів	%	кількість студентів	%	кількість студентів	%	кількість студентів	%
достатній	2	16	2	15	2	16	5	38
середній	5	42	5	38	6	50	7	54
низький	5	42	6	47	4	34	1	8

Отримані результати за критерієм «значимість використання рейтингових методик в процесі навчання» відображені у гістограмі.

Порівнюючи результати досліджень за критерієм "важливість методів оцінювання в навчальному процесі", можна сказати, що показники змінилися, як у контрольній, такі в експериментальній групах. У контрольній групі збільшилася кількість здобувачів освіти на середньому рівні (+8%) і зменшилася кількість на низькому рівні (-6%), тоді, як кількість учнів на достатньому рівні залишилася незмінною. В експериментальній групі також збільшилася кількість здобувачів освіти на високому (23%) та середньому (16%) рівнях і зменшилася кількість здобувачів освіти на низькому рівні (39%), але ці показники значно вищі, ніж у контрольній групі, що дає нам підстави вважати нашу експериментальну роботу ефективною та результативною.

Діагностичні завдання варіюються за рівнем складності від простих до складних, враховуючи індивідуальні особливості учнів.

Дослідження показало, що використання діагностичних завдань значно підвищує мотивацію здобувачів освіти до навчання на уроках технологій.

Таким чином, експериментальна робота показала, що використання методів оцінювання та врахування індивідуальних компетенцій здобувачів освіти сприяють підвищенню якості знань здобувачів освіти на уроках технологій.

Висновки до другого розділу

Наше дослідження підвищення успішності здобувачів освіти за допомогою методів освітнього рейтингу привело нас до наступних висновків.

Констатуючі експерименти виявили низький рівень якості знань здобувачів освіти. Рівень практичного застосування бальної методики оцінювання рівня знань у шкільній практиці є низьким.

Наші дослідження показують, що запровадження рейтингових оцінок у навчальний процес сприятиме підвищенню пізнавального інтересу здобувачів освіти та покращенню якості технічних знань.

Дослідно-експериментальна робота базується на програмі технічного курсу для здобувачів освіти десятого класу. Він включає різноманітні формати уроків (уроки-бесіди, уроки-екскурсії, уроки-ігри тощо), а також завдання, які даються здобувачам освіти, як на уроці, так і під час індивідуальних завдань.

Ці завдання розроблено з урахуванням:

- особливостей здобувачів освіти;
- включення здобувачів освіти у процес спілкування з викладачем;
- взаємодії у системі «вчитель-учень».

До недоліків сучасного використання діагностичних методів підвищення якості знань здобувачів освіти можна віднести:

- 1) організація процесу рейтингування є частковою, тобто залучаються певні елементи процесу;
- 2) відсутність методичних розробок з організації діагностичних процесів у навчальних закладах;
- 3) освітні рейтинги вважаються надмірним тягарем, тому часто не впроваджуються;
- 4) у більшості випадків викладачі віддають перевагу традиційному контролю рівня знань, який полягає у визначенні лише того, що здобувачі освіти знають. Нагадаємо, що однією з функцій діагностики є виявлення

потенційних можливостей.

5) Вчителі мають різні вимоги. Одні оцінюють здобувачів освіти кожного разу, а інші нерегулярно. Актуальним стає питання систематичного оцінювання знань.

Аналіз констатувального експерименту показав, що більшість здобувачів освіти вважають, що навчальний процес потребує вдосконалення шляхом запровадження рейтингового оцінювання якості знань, стимулювання навчальної діяльності та активізації пізнавальних інтересів.

ВИСНОВКИ

Дослідження проблеми рейтингового оцінювання якості освіти здобувачів освіти на уроках трудового навчання та технічних дисциплін засвідчило її складність і багатогранність, підтвердило її теоретичну і практичну обґрунтованість та дало можливість сформулювати основні висновки.

Аналіз психолого-педагогічної літератури вітчизняних і зарубіжних авторів дозволив зробити висновок, що на сучасному етапі недостатньо розроблено положень, щодо ефективного використання рейтингового оцінювання здобувачів освіти у навчально-виховному процесі закладів освіти.

Рейтинги визначаються, як індивідуальні числові показники результатів навчання здобувачів освіти, тобто числові характеристики за певний період навчання.

Рейтингова система – це сукупність правил оцінювання знань, умінь та компетентності здобувачів освіти у навчально-пізнавальній діяльності.

Впровадження рейтингової системи для оцінювання якості освіти пов'язане з додатковими труднощами.

Для того, щоб ефективно використовувати рейтинги, викладачам необхідно розробити шкалу для визначення кількості балів за конкретні види діяльності в навчальному закладі та поза ним, пов'язані з відповідною навчальною дисципліною.

Оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів освіти - це активний, систематичний і одноразовий процес. Сама оцінка є кількісним показником якості.

Пілотне тестування показало позитивну динаміку за всіма критеріями, визначеними під час експерименту. Отримані статистичні розрахунки дозволили зробити висновок, що основна мета дослідження досягнута, а гіпотеза підтверджена.

Результати дослідно-експериментальної роботи підтверджують ефективність впровадження оцінювання якості знань здобувачів освіти на уроках.

Безумовно, результати даного дослідження не вичерпують усіх аспектів досліджуваної проблеми, не претендують на всебічне вивчення та висвітлення питань, пов'язаних з упровадженням діагностики якості результатів навчання здобувачів освіти.

Це пов'язано з тим, що ефективність навчального процесу можлива не тільки при використанні однієї, можливо вискоефективної методики, але й при комплексному підході до цього процесу. Вчителі повинні використовувати різноманітні методи навчання, враховуючи особистісні та вікові особливості своїх здобувачів освіти, а також рівень їхньої підготовки. Крім того, в процесі викладання слід приділяти увагу різним формам індивідуальної, групової та самостійної роботи. Тільки комплексний підхід до навчання та його урізноманітнення дозволяють досягти високих результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія.: Підручник. Київ: Либідь, 1998. 587 с.
2. Амонашвілі Ш.О. Школа життя / Пер. з рос. Хмельницький : Подільський культурно-просвітницький центр ім. М.К. Реріха, 2002. 170 с
3. Артемова Ю. Рівневий доступ до якісної освіти. Відкритий урок. 2007. № 11. С. 22-24.
4. Бабанський Ю. К. Вибрані педагогічні праці. Педагогіка, 1989. 560 с.
5. Байдацька Н. М. Педагогічні умови моніторингу якості навчальних досягнень студентів у вищих навчальних закладах недержавної форми власності : ліс .... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця. 2007. 220 с.
6. Болтенко О. І. Навчальний посібник Збірник тестів та кросвордів з матеріалознавства та технології машинобудування. Донецьк : 2011. 122 с.
7. Бугрій О. Формування в учнів прийомів розумової діяльності *Рідна школа*. Київ : 2005. №8. С. 25-28.
8. Булах І. Є Поняття якості в освіті. Система моніторингу та оцінювання якості освіти / Під ред. І.Є.Булах. Наукового-методичне видання. Програма розвитку Організації об'єднаних націй, UNDP/ПРООН. Київ : 2002. 139 с.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь, 2004. 1440 с.
10. Виноградова М. Д. Первин І.Б. Колективна пізнавальна діяльність та виховання школярів. Просвіта, 1977. 60 с.
11. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В.Г. Кременя. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2004. С. 171.
12. Вікторов В.Г. Проблема управління якістю освіти (соціально-філософський аналіз). Вища освіта України. Київ : 2005. №4(14). С. 16-24.
13. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376с.

14. Данилова Л. Розвивати пізнавальну активність учнів. *Рідна школа*. 2002. №6. С.18-20.
15. Дербеньова А.Г. Педагогічна діагностика у класному керівництві Харків : Вид. група «Основа», 2007. 176 с.
16. ДСТУ-П ІВА 2:2000. Система управління якістю. Настанови щодо застосування ISO 9001:2000 у сфері освіти (Чинний від 2008-01-01). Київ : Держспоживстандарт України, 2008. 70 с.
17. Звонніков В. Методологічні проблеми управління якістю світи. Педагогіка вищої та середньої школи. Кривий Ріг : 2004. Вип.8. С.112-117.
18. Зінченко В. О. Моделі управління якістю вищої освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя: 2011. Вип. 15 (68) С. 289 – 298.
19. Зубенко Т.В. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя до реалізації комунікативного підходу в навчанні іноземної мови учнів початкової школи: дисер. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» Миколаїв. 2009. 254 с.
20. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії: навч. посіб. / І. Зязюн, Г. Сагач; Інст педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Київ : Українсько-фінський ін.-т менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с.
21. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія Черкаси : Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. 608 с.
22. Капшук О.И. Педагогічні умови підготовки курсантів до роботи з підлітками девіантної поведінки. Науковий вісник ПДПУ ім. К.Д. Ушинського. 2002. Вип. 10, ч. II. С. 195-198.
23. Конкретні майбутні цілі освітніх систем. Звіт Європейської комісії 31 січня 2001 р. URL : <http://europa.eu.int>.
24. Кросворд. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1: А-Л. 533с.

25. Лекції з педагогіки вищої школи: Навч. Посібник / За ред. В. І. Лозової. Харків : ОВС; 2006. 496 с.
26. Лов'янова І.В. Історичний аспект проблеми розумового розвитку учнів. Педагогіка вищої та серед. шк. Кривий Ріг : 2006. вип.15. С. 372-384.
27. Лозова В. І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів : навч.вид. М-во освіти і науки України, Харківський держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. 2-е вид., доповн. Харків : ОВС, 2000. 164 с.
28. Луговий В. Педагогічна освіта в Україні: структура, функціонування, тенденції розвитку / За заг. ред. акад. О.Г. Мороза. Київ : МАУП, 1994. 196 с.
29. Лукіна Т. Моніторинг якості освіти. Теорія і практика. Київ : Видавничий дім «Шкільний світ», 2006. 128с.
30. Майоров А.Н., Сахарчук Л.Б., Сотов А.В. Елементи педагогічного моніторингу і регіональних стандартів в управлінні СПб, 1992.
31. Майсеюк Н. Є. Педагогіка: Навчальний посібник. 2001. 608 с.
32. Маслай Г. С. Якість освіти як фактор соціального і творчого розвитку особистості. *Моніторингові дослідження як інформаційна база в системі управління якістю освіти*. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. Луцьк : Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2005. С. 2-6.
33. Микилась В. Давньоукраїнські студенти і професори. Київ : 1994. 212с.
34. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. навчальний посібник : 3-е видання, доповнене Київ : Освіта, 2001р. 608с.
35. Моніторинг стандартів освіти / За ред. І. Т. Альберта Тайджмана, Невіла Послвейта. Львів : Літопис, 2003. 328 с.
36. Моніторинг у ЗНЗ/ упоряд. М. Голубенко. Київ : Шк. Світ, 2007. 128 с.

37. Моніторинг та оцінювання якості освіти : навчально-методичний посібник до курсу / авт.-упоряд. І.В.Єгорова. Івано-Франківськ, 2021. 141 с.
38. Наукові записки. Випуск 39 Збірник наукових праць є результатом окремих наукових пошуків дослідників теоретичних та методичних аспектів педагогічних проблем. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2001. 203 с.
39. Ноздріна Л. В., Ящук В. І., Полотай О. І. Управління проектами: Підручник / За заг. ред. Л. В. Ноздріної. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 432 с.
40. Олеандр Т. М. Моніторинг якості природничо-наукової освіти в університетах США : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01. Тернопіль. 2011. 22 с.
41. Островерхова Н. Оцінка якості освіти. Освіта управління. 2005. №1. С. 109-114.
42. Павлютенков. Є.М. Моделювання в системі освіти (у схемах і таблицях). Харків : Видав. гр. «Основа», 2008. 128 с.
43. Педагогічний словник/ за ред. М. Яремаченка. Київ : Педагогічна думка, 2001. 183 с.
44. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті: Навчальний посібник / За заг. ред. С. П. Бондар. Рівне : Тетіс, 2003. 200 с.
45. Приходько В. М. Моніторинг якості освіти і виховної діяльності навчального закладу. Навчально-методичний посібник для вчителя. Харків : Вид. група «Основа»: «Тріада +», 2007. 144 с.
46. Програмний документ ЮНЕСКО (1995). Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття / Авт. кол.: В. Литвин (кер.), В. Андрущенко, С. Довгий та ін. Київ : Навч. книга, 2003. С. 352-354.
47. Психологічна енциклопедія / авт.-упоряд. О. Степанов. Київ : Академвидав, 2006. 424 с.
48. Пташний О.Д. Теорія і практика контролю результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів

України у другій половині XIX ст.: Автореф. канд. пед. наук. Харків. 2003. 24с.

49. Романенко Ю.А. Якість освіти: суть поняття та оцінювання. *Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»*, Серія: «Педагогіка, психологія і соціологія». 2009. С. 51-57.

50. Рябова З. В. Порівняльна характеристика моніторингу та контролю в освітніх системах. *Дошк. виховання*. 2005. №9. С.11.

51. Рябова З. Якість освіти як педагогічна категорія. Джерело педагогічної майстерності. *Управління якістю освіти в Харківському регіоні*, 2006. № 1(35). С. 5-10.

52. Савченко Л. О. Педагогічна діагностика якості підготовки майбутніх учителів: теорія і практика : монографія. Кривий Ріг : СТПРЕС, 2013. 367 с.

53. Савченко Л.О. Системний підхід до педагогічного діагностування якості освіти студентів. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ : ВІКНУ, 2013. Вип. №41. С. 197-201.

54. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова. 2000. 180 с.

55. Філософський енциклопедичний словник / наук. ред.:Л. В. Озадовська, Н. П. Поліщук. Київ : Абрис, 2002. 751 с.

56. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом. Київ : Знання, 2006. 365 с.

57. Якісна освіта: молодь, виклики, тенденції та пріоритети. Міжнародна конференція з освіти. Женева, вересень 2004 р., 47 сесія ЮНЕСКО. URL : <http://www.idc.unesco.org/international/ICE47/English>

58. URL : <http://e-learning.onu.edu.ua/stati/pedagog-ka-visho-shkoli/ankova-p-mon-toring-jakost-osv-ti-u-vnz.html>

59. URL : <http://uk.wikipedia.org/wiki>

60. URL : <https://jak.koshachek.com/articles/rejtingova-sistema-ocinjuvannja-jak-zasib.html>